

ΚΑΝΑΚΗΣ Ι. ΓΕΡΟΝΥΜΑΚΗΣ

Ο ΠΤΕΡΑΡΧΟΣ ΚΕΛΑΪΔΗΣ
ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

ΧΑΝΙΑ
2008

Die im Belegbuch
von Δ in der von
Fakultät 2014

ΚΑΝΑΚΗΣ Ι. ΓΕΡΩΝΥΜΑΚΗΣ

Ο ΠΤΕΡΑΡΧΟΣ ΚΕΛΑΪΔΗΣ
ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

ΧΑΝΙΑ
2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μια σημαντική μορφή στην ιστορία της χώρας μας, κατά τον πολυτάραχο 20ο αιώνα, και που δεν είναι γνωστή όσο θα έπρεπε και όσο αξίζει, είναι ο Πτέραρχος Εμμανουήλ Π. Κελαϊδής, ο Αρχηγός και Υπουργός της Πολεμικής Αεροπορίας. Και ο ίδιος είχε γράψει «Αναμνήσεις από την Αεροπορία» το 1972 και ο Πάρις Σ. Κελαϊδής, έγραψε βιβλίο με τον τίτλο «Ο Πτέραρχος Κελαϊδής» το 1988, αλλά θα ήθελα και εγώ να γράψω περιληπτικά μια εργασία για τον ήρωα, φλογερό πατριώτη, Εμμανουήλ Κελαϊδή. Ένας λόγος που με παρακινεί να γράψω κάτι, είναι το γεγονός ότι έτυχα αυτόπτης μάρτυρας σε μια δραστηριότητά του, όταν χτύπησε με το αεροπλάνο του, τους Γερμανούς στο φρούριο του Ακονέ, στην κορυφή Ασφένδου Σφακίων και αυτό δεν αναφέρεται πουθενά.

K.I.Γ

Σφακιά 2008

ΤΑ ΠΡΙΝ ΤΟΥ 1940

Οι ρίζες του Εμμανουήλ Κελαϊδή είναι από το Μουρί των Σφακίων και η οικογένεια των Κελαϊδήδων, αποτελεί κλάδο της οικογένειας των Σκορδιλών, ενός από τα 12 αρχοντόπουλα του Βυζαντίου.

Ένας νόμος επί τουρκοκρατίας στην Κρήτη ήταν αυτός «του πλησιαστού». Σύμφωνα με αυτό τον νόμο, δεν είχε το δικαίωμα ο Έλληνας Κρητικός ούτε να πουλήσει, ούτε να αγοράσει ακίνητη περιουσία σε ξενοτοπίτη. Αυτό για να μην μπορεί να γίνεται μετατόπιση του πληθυσμού. Όμως κάποτε εξαίρεσαν από αυτό το νόμο τους Σφακιανούς, με στόχο την αποδυνάμωση της επαρχίας τους.

Τότε φύγανε από το Μουρί των Σφακίων τρία αδέρφια Κελαϊδήδες και πήγανε και αγόρασαν περιουσία στα Μεγάλα Χωράφια Αποκορώνου, δίπλα στην αρχαία πόλη Απτέρα, όπου και εγκαταστάθηκαν. Ένας από αυτούς, ο Μανούσος, απέκτησε 9 παιδιά. Ένα από τα 9 αυτά παιδιά, το ονόμασε Παναγιώτη

και αυτός ήταν ο πατέρας του Εμμ. Κελαϊδή που είχε την τύχη να προσφέρει πολλά στην πατρίδα και να φτάσει στον βαθμό του Αντιπτεράρχου. Υπήρξε ο πρώτος Αντιπτεράρχος της Ελλάδας, διότι έως τότε ήταν Υποπτεράρχοι και κάτω στην θέση του Αρχηγού της Πολεμικής μας Αεροπορίας. Χρημάτισε όμως και Υπουργός της Αεροπορίας τόσο στην Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Ιωάννη Θεοτόκη (5 Ιανουαρίου 1950) θέση που διατήρησε και μετά τις εκλογές επί Κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα - Σοφοκλή Βενιζέλου και μέχρις ότου διορίστηκε από τον Αρχιστράτηγο Αλέξανδρο Παπάγο, Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας. (21-04-1950 έως 12-01-1955).

Ο Μανώλης εγεννήθηκε στα Μεγάλα Χωράφια τον Δεκέμβρη του 1900. Η μητέρα του ήταν η Αγγλαία Τσιριντάνη, από τον Βαφέ. Σφακιανής Καταγωγής. Τα πρώτα του γράμματα, στο Δημοτικό, τα έμαθε στο χωριό του και για σχολική αίθουσα είχανε ένα τμήμα του Τούρκικου φρουρίου στην αρχαία Άπτερα. Αντί για παράθυρα είχανε τις πολεμίστρες. Στο Γυμνάσιο επήγγαινε στο Βάμο όπου πηγαινοερχότανε με πόδια στα πρώτα χρόνια από τα Μεγάλα Χωράφια και τα τελευταία από του Γετίμ το Μετόχι που εκεί έμενε σε Σφακιανούς καπετάνιους συγγενείς του. Το 1919 εγράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών

και παράλληλα διορίστηκε Δάσκαλος στο Δημοτικό Σχολείο της Ραμνής. Όμως τον επόμενο χρόνο τον καλέσανε στον Στρατό όπου πήγε στο Πεζικό και αρχικά υπηρέτησε στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα στο 7ο Σύνταγμα Κρητών, στην περιοχή του Σιδηροκάστρου. Στη συνέχεια επήγε η Μονάδα του στη Μικρά Ασία και πολέμησε ως πεζικάριος, όπου οι αξιωματικοί του, αναγνωρίζοντας και εκτιμώντας τον ηρωισμό του, του απένειμαν το Αριστείον Αντρείας. Όμως κατά την υποχώρηση, η διμοιρία τους αιχμαλωτίστηκε και έκαμε αιχμάλωτος 9 μήνες μέχρι που απελύθη κατά την ανταλλαγή αιχμαλώτων. Ο πατέρας του που τον θεωρούσε νεκρό, πέθανε από τον καημό του και δεν ζούσε στον γυρισμό του, ενώ ήδη του είχαν κάνει μνημόσυνα. Αν και αρχικά είχε γραφτεί, όπως είπαμε, στη νομική Σχολή, ακολουθώντας την παράδοση της πολεμικής οικογένειάς του, διαρκούσης της Μικρασιατικής Εκστρατείας, εισήχθη στη Σχολή εφέδρων Αξιωματικών, στον Ουλαμό του Αφιόν Καραχισάρ όπου στις εξετάσεις ήλθε 11ος μεταξύ 800 υποψηφίων και εξήλθε από τη Σχολή 5ος μεταξύ 250 εισαχθέντων.

Το 1923, παραμονές του Πάσχα απελύθη από την αιχμαλωσία, σε ανταλλαγή αιχμαλώτων. Του δώσανε αναρρωτική άδεια, μα και άδεια λόγω του πρόσφατου θανάτου του πατέρα του. Και μετά τη λήξη της αδείας

του επροσκολλήθηκε στο Πρώτο Σύνταγμα της 11ης Μεραρχίας και μαζί με την 5η Μεραρχία Κρητών, αντιμετώπισανε το κίνημα που εξερράγη στην Πελοπόννησο από τους στρατηγούς Γαργαλίδη και Λεορνάδοπουλο, ήταν αντίθετοι στην επανάσταση Πλαστήρα - Γονατά. Την πρώτη Νοεμβρίου 1924 απεσπάσθη ο Μανώλης Κελαϊδής στην Αεροπορία, βάσει εγκυκλίου του υπουργείου Στρατιωτικών δια της οποίας εκαλούντο να εκπαιδευτούνε στην Αεροπορία όσοι το επιθυμούσανε, όπου επαρουσιαστήκανε στο Σέδες της Θεσσαλονίκης όπου ήτο η έδρα της Στρατιωτικής Σχολής Αεροπορίας. Η εκπαίδευση επήγε καλά και το 1925 του απενεμήθη το πτυχίο χειριστού αεροπλάνου, ύστερα από επιτυχημένες εξετάσεις στον αέρα και στο έδαφος. Τον ίδιο χρόνο τον προήγαγαν στο βαθμό του υπολοχαγού για την εκπαίδευση που είχε υποστεί στο Αφίον Καραχισάρ.

Άμα επήρε το πτυχίο χειριστού αεροπλάνου τον μετέταξαν οριστικά στην αεροπορία και τον τοποθέτησαν στη Σχολή της Αεροπορίας όπου ανέλαβε την εκπαίδευση των μαθητών στον αέρα. Μετά από δύο χρόνια τον μετέθεσαν στον Όρχο της Αεροπορίας όπου εδώ ανέλαβε:

Ο Εμμ. Κελαϊδής εις τον βαθμόν του Ανθυποσημηγαγού

- 1) Την Διεύθυνση Επιστρατεύσεως και Στρατολογίας.
- 2) Την Διεύθυνση της σχολής Ανθυπασπιστών που λειτουργούσε εκεί.
- 3) Την διδασκαλία των κανονισμών της Αεροπορίας και του μαθήματος της αεροδυναμικής σ' αυτούς που υπηρετούσανε εκεί και ανέλαβε Αρχηγός Αεροδρομίου.

Ο Δ. Αποστόλου ήτανε Διευθυντής της μονάδας και το 1927 έγραψε για τον Κελαϊδή την παρακάτω γνώμáτευση:

«Αξιοπρεπής, πειθαρχικός, θετικός, και εις άκρον φιλότιμος. Είναι εκ των ικανότερων και λίαν τολμηρός. Αφοσιωμένος εις το επάγγελμα, εκτελεί μετά πραγματικού ζήλου και προθυμίας πάσα ανατιθεμένη αυτώ υπηρεσίαν. Μολονότι μη προερχόμενος εκ της σχολής ευελπίδων, είναι λίαν μελετηρός και μορφωμένος. Διδάσκει αεροδυναμική μετά πολλής αποδόσεως. Αρίστης υγείας.»

Μίκρα τη 24η Αυγούστου 1927
Ο Δ/της του Όρχου
Δ. Αποστόλου

Το 1928 Διοικητής του Όρχου ήταν ο Στ. Τηλιός όπου και αυτός έγραψε την παρακάτω γνωμάτευση:

«Αξιωματικός Στρατολογίας και επιστρατεύσεως. Διεξάγει τας υπηρεσίας ταύτας μετ' ακριβείας. Είναι κάτοχος και τελείως ενήμερος πάντων των λεπτομερειών των άνω υπηρεσιών. Εργάζεται μετá ζήλου και προθυμίας παραδειγματικής.»

Πλήν τούτω εκτελεί διαλέξεις εις τους αξιωματικούς επί διαφόρων κανονισμών Αεροπορίας και αεροδυναμικής. Πολύ καλός και μεθοδικός. Επίσης έχει την ευθύνη του σχολείου Ανθυπασπιστών. Θα καταστεί εις λαμπρός αξιωματικός. Οδηγός αεροπόρος από τους καλύτερους και τολμηρός. Καλόν στοιχείον δια την Αεροπορίαν. Υγιής και ικανός προς εκστρατείαν.»

Μίκρα Δεκέμβριος 1928
Ο Δ/της του Όρχου
Σ. Τηλιός

Το 1929 επανατοποθετήθηκε στη Σχολή της Αεροπορίας και του ανατέθηκαν καθήκοντα Αρχηγού πτήσεων και η εκπαίδευση μαθητών στον αέρα και το έδαφος.

Το 1930 που ιδρύθηκε το Υπουργείο της Αεροπορίας, από τον Πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο, που ανέλαβε και πρώτος Υπουργός Αεροπορίας εστάλη στην Αγγλία ο Ε. Κελαϊδής για μετεκπαίδευση και μετά από τρίμηνο εκπαίδευση, του εδόθη το πτυχίο εκπαιδευτού στις πτήσεις. Στη συνέχεια παρέμεινε ακόμα δύο μήνες που εκπαιδεύτηκε στη Νότια Αγγλία σε καταδιωκτικά και βομβαρδιστικά αεροπλάνα. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, ο υπουργός Αεροπορίας Α. Ζάννας εξέδωσε την παρακάτω διαταγή:

Αριθ. Πρωτ. 16146
Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείο Αεροπορίας
Δ/σις Πολεμικής Αεροπορίας
Υποδ/σις Αερ. Στρατού
Γραφείον 111

Περίληψις: Απονομή ευαρεσκείας

Κ. Υπουργού εις Υποσ/γόν Κελαϊδὴν και Αρχ. Τσικαλιώτην

ΔΙΑΤΑΓΗ

Λαβόντες υπόψη υποβληθείσα ημίν έκθεσιν επί των αποτελεσμάτων της εις την Κεντρικήν Πτητικήν Σχολήν Εκπαιδευτών της Αγγλίας και εξετάσεων του Υποσμηναγού Αεροπορίας ΚΕΛΑΪΔΗ ΕΜ. Και Αρχ. ΤΣΙΚΑΛΙΩΤΗ υπό του Ναυτικού Ακολούθου της εν Λονδίνο Ελλ. Πρεσβείας, εξ ης εμφανίζεται ότι τόσον η επίδοσις αυτών υπήρξε λίαν ικανοποιητική, όσον και η συμπεριφορά τούτων υποδειγματική.

Ποιούμαι εύφημον αυτήν μνείαν και εντέλλομαι την αναγραφή της παρούσης μου εις τας διαδοχικάς αυτό σημειώσεις.

Αθήναι τη 26 Αυγούστου 1930
Ο Υφυπουργός
Α. Ζάννας

Μετά την μετεκπαίδευση στην Αγγλία, ετοποθετήθη και πάλι εις τη Σχολή της Αεροπορίας. Τώρα είχανε 2 Σχολεία. Το σχολείο εκπαιδευτών και το Σχολείο χειριστών διώξεως, όπου εδίδασκε ο Κελαϊδής με το αγγλικό σύστημα. Μετά την ίδρυση της Σχολής Ικάρων, η Σχολή του Σέδες εμετονομάσθη σε «Πρώτο Κέντρον Εκπαιδεύσεως Ιπταμένων». Και στις δύο Σχολές ήτανε ο Κελαϊδής Διοικητής της Μοίρας Εκπαιδεύσεως και Αρχηγός πτήσεων και εκπαιδεύσεως.

Το 1934 μετετέθη εις την Αεροπορική Βάση του Τατοΐου, όπου παρέμεινε και τον άλλο χρόνο, ώσπου μετετέθη και πάλιν στη βάση Σέδες όπου ανέλαβε την εκπαίδευση της Στρατιωτικής Συνεργασίας που ελέγγοτο και Μοίρα Παρατηρήσεως. Και εδώ, όπως παντού όπου υπηρέτησε, άφησε άριστες εντυπώσεις, όπως φαίνεται και από απόσπασμα διαταγής του Αντιπτεράρχου Καζάκου:

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ημερήσια Διαταγή Βάσεως 12 Οκτωβρίου 1936

Ποιούμαι εύφημου μνείας των κάτωθι
αξιωματικών της Βάσης

2) Επισμηναγού ΚΕΛΑΪΔΗ ΕΜΜ.

Διότι ως διοικητής της IV Μοίρας Παρατηρήσεως Α.Β.Σ. από Οκτωβρίου 1935 αφ' ης ετοποθετήθη εις την Βάσιν μέχρι σήμερον επιδεικνύει εν τη ασκήσει των καθηκόντων του, αφοσίωσιν, ζήλο, προθυμίαν και φιλοπονίαν αξίας παντός επαίνου, επιτυχόν μέχρι τούδε δια των προσπαθειών του τούτων και της συν τούτης μεθοδικότητος και της διοικητικής του ικανότητος, λαμπρά αποτελέσματα εις την εκπαίδευσιν της Μοίρας του και της παρουσίας αυτής από πάσης απόψεως ως άριστης Μονάδος.

Δι ο προτείνεται όπως του απονεμηθεί μετάλλιον στρατιωτικής αξίας.

Κ. Καζάκος
Αντιπύραρχος

Το 1936 μετείχε επιτροπής που μετέβη στο εξωτερικό για να κρίνει ποια αεροπλάνα θα εσύμφερνε, ποιοτικά και οικονομικά, να προμηθευτεί η Πολεμική Αεροπορία. Επισκεφτήκανε επτά κράτη και ύστερα από δύο μήνες περίπου περιοδεία, γυρίσανε και κάνανε σχετική έκθεση.

Το Σεπτέμβριο του 1937 με τον βαθμό του Επισμηναγού, ανέλαβε τη διοίκηση της Αεροπορικής Βάσης Σέδες και την 11-1-1939 προήχθη στον βαθμό του Αντισμηναρχου.

1940 ΚΗΡΥΞΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Με την κήρυξη του Πολέμου των Ιταλών κατά της Ελλάδος, τον Οκτώβριο του 1940, ο Μανώλης Κελαϊδής που ήταν διοικητής στο Πολεμικό προχωρημένο αεροδρόμιο του Σέδες και επικεφαλής της Αεροπορίας Διώξεως αποφάσισε και υλοποίησε, με τελείως δική του πρωτοβουλία, την μεταφορά των αεροσκαφών στην Κοζάνη, για να είναι κοντά στα σύνορα με την Αλβανία και να διευκολύνονται και αυξάνονται οι επιχειρήσεις προτού να έλθει η έγκριση από το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας και η διαταγή τους. Αυτό είχε μεγάλη αξία για την προστασία των μαχόμενων μονάδων της ξηράς, εμπόδισε την εχθρική αεροπορία έγκαιρα να χτυπήσει κρίσιμους στόχους και συνέβαλε τα μέγιστα στον νικηφόρο αγώνα μας κατά των Ιταλών. Αποτελεί δε πρωτόγνωρη ηρωική απόφαση και πρωτοβουλία στα στρατιωτικά δεδομένα.

Κατόπιν διαταγής του Γενικού Στρατηγείου ανέλαβε την διοίκηση των Μοιρών Διώξεως, μετά την κήρυξη του πολέμου κατά τα μέσα Νοεμβρίου του 1940.

Κατά το διάστημα του αλβανικού Μετώπου, γράφει για τον Μανώλη Κελαϊδή, ο Υποστράτηγος Τηλίας μεταξύ άλλων:

«..... ετοποθετήθη Αρχηγός Αεροπορίας των Μονάδων Διώξεως. Και εις την θέσην τούτην, επέδειξεν ανώτερα προσόντα κλήτορος. Ψύχραιμος, ακούραστος, ετίθετο εις τας δυσκολότερας περιστάσεις επικεφαλής των Μοιρών, εις αποστολάς υψίστης σπουδαιότητος, δια την έκβασιν του γενικού αγώνος επί του πεδίου της Μάχης. Δια του παραδείγματος του, παρέσυρε τα πληρώματα εις αερομαχίας ανίσους με εχθρικά αεροπλάνα, εξερχόμενοι πάντοτε νικηταί ώστε να προκαλούν τον θαυμασμόν, όχι μόνο της φίλιας Αεροπορίας, αλλά και του εχθρού ακόμα. Είναι χαρακτήρας σοβαρού, δίκαιου και ευσυνείδητου. Ετιμήθη δια του Πολεμικού σταυρού Α΄ Τάξεως.

Αθήναι Απρίλιος 1941
Υποστράτηγος Σ. Τηλίας
Διοικ. Αεροπορίας Στρατιάς παρά τω Γενικό Στρατηγείο

Μα και από τον Αρχιστράτηγο Παπάγο απόσπασμα ημερησίας διαταγής της 21 Μαρτίου 1941:

«.....Έχων υπόψη τον υπ' αριθμ. 2646 της 11 Νοεμβρίου 1940 Νόμον «Περί Ηθικόν Αμοιβών δια διακεκριμένας πράξεις ως και την υποβληθείσα μι πρότασιν υπο του διοικητού της ΔΑΣ εξ ης προκύπτει ότι ο: Αντισμήναρχος ΚΕΛΑΪΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ διοικητής της Αεροπορίας Διώξεως τυγχάνων, οργάνωσε και κατηύθυνε Μοίρας κατά την εκτέλεση των ανατιθεμένων εκάστοτε αποστολών καλύψεως και προστασίας και διότι, κατ' επανάληψην, ηγήθη σχηματισμών διώξεως, ενεψύχωσε τους υπ' αυτόν και εξύψωσε το ηθικόν των, κατορθώσας ούτω να πετύχη λαμπρά αποτελέσματα και συνετέλεσεν εις την κατάρριψην πλείστον όσων αεροσκαφών, παρά την αντίδραση της εχθρικής Αεροπορίας διώξεως και του Α/Α Πυροβολικού.

ΠΟΙΟΥΜΑΙ

Εύφημων μνείαν τούτου και

ΠΡΟΤΕΙΝΩ

Όπως απονεμηθεί αυτού ο Πολεμικός Σταυρός Α' Τάξεως.

Αρχιστράτηγος
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΟΣ

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΕΙΣ ΚΡΗΤΗ - ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Ένα τμήμα της Αεροπορίας εμετακινήθη από την Ηπειρωτική Ελλάδα στην Κρήτη την 20 Απριλίου 1941. Στο τμήμα αυτό ήτανε και ο Κελαϊδής. Αμέσως πήγανε και στρατοπεδεύσανε στις Καλύβες, μια κωμόπολη ανατολικά των Χανίων, σε ένα λιόφυτο, όπου του ανετέθη ο έλεγχος της περιοχής, εις περίπτωση πτώσεως αλεξιπτωτιστών, όπου προσωρινά αναπληρούσε τον εις άλλην υπηρεσία προσκολλημένο Διοικητή του αποσπάσματος.

Την 20-5-1941 πέσανε οι πρώτοι αλεξιπτωτιστές στην Κρήτη. Κατά τις 25-5-1941 άρχισε να καταρρέει η αντίσταση και στην Κρήτη. Το τμήμα το δικό τους διετάχθη να μεταβεί προς Σφακιά. Όταν οι Γερμανοί καταλάβανε και τα Σφακιά, ο Κελαϊδής επέρασε προς τον Καλλικράτη όπου απέφυγε την αιχμαλωσία κρυπτόμενος από τόπου εις τόπον, μέχρι τις 13-12-1941 που κατάφερε με αγγλικό караβάκι να διαφύγει στην

Αλεξάνδρεια όπου εκεί φτάσανε στις 17-12-1941 με τρικυμιώδη θάλασσα.

Στις 19 Δεκεμβρίου του 1941 επαρουσιάστηκε στο Ελληνικό Υπουργείο Αεροπορίας στο Κάιρο και στις αρχές του Γενάρη του 1942 ετοποθετήθη ως διοικητής στην Αεροπορική Βάση της Γάζας στην Παλαιστίνη. Παρέμεινε σ' αυτή τη θέση μέχρι τον Αύγουστο που μπήκε στο νοσοκομείο, ύστερα από αεροπορικό ατύχημα, όταν το αεροπλάνο του έπιασε φωτιά στον αέρα και έκαμε αναγκαστική προσγείωση στην περιοχή της Ισμαϊλίας. Κατά την παραμονή του στη Γάζα, εκπαιδευτήκανε περίπου 1000 Ελληνοαιγύπτιοι στην βάση αυτή, νεοσύλλεκτοι.

Τον Σεπτέμβριο που εβγήκε από το νοσοκομείο, ετοποθετήθηκε στο Υπουργείο Αεροπορίας ως Διευθυντής της Διοικητικής Υπηρεσίας, όπου παρέμεινε μέχρι τέλους του 1943.

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1943, άρχισαν και στην Αεροπορία να παρουσιάζονται κρούσματα απειθαρχίας και να παρουσιάζουνε το αίτημα «Δημοκρατικοποίησης» στις Στρατιωτικές Μονάδες. Δεν άρεσε στον Κελαϊδή αυτή η κατάσταση και ζήτησε την μεταβασή του στην κατεχόμενη Κρήτη, πιστεύοντας ότι εκεί θα μπορούσε να προσφέρει καλύτερες υπηρεσίες

στην Πατρίδα.

Κατά την παραμονή του στη Γάζα, έδωσε και εδώ όπως παντού, άριστες εντυπώσεις. Χαρακτηριστική είναι η γνωμάτευση προϊσταμένου του:

«Αξιωματικός με πλήρη επαγγελματική κατάρτιση και άριστα διοικητικά προσόντα. Εργατικός. Ως Διοικητής της αεροπορικής Βάσεως της Γάζας, εργάσθη μετ' εξαιρετού ζήλου και λίαν αποδοτικώς, δια την εκπαίδευσην του προσωπικού, εν πλήρη σύμπνοια μετά των εκεί αγγλικών αρχών.

Με την αυτήν φιλεργίαν και αποδοτικότητα εργάζεται και ως διευθυντής της Διοικητικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Αεροπορίας».

ΠΡΟΤΕΙΝΩ

Τούτον εις τον βαθμό του σημάρχου κατ' εκλογήν.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου
Βήλος Π.
Σμήναρχος

ΤΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΟΥ ΑΚΟΝΕ

Την 27-9-1943 ο Μανώλης Κελαϊδής εχτύπησε τους Γερμανούς από το αεροπλάνο του, με μυδραλιοβόλο. Όπως μάθαμε αργότερα εσκότωσε έναν την ώρα που ξυριζότανε και ετραυμάτησε άλλους δύο. Εγώ σ' αυτό το γεγονός ήμουν αυτόπτης μάρτυρας. Ήμουν παιδί και με είχανε «μαντρατζάκι*» στο μητάτο του Ξηρουχογιάννη που είναι 500μ. από το φρούριο του Ακονέ. Ήτανε η τελευταία μέρα που θα διαλούσανε το μητάτο και με στείλανε να φέρω τα πρόβατα για να τα χωρίσουνε να πάρει ο καθένας τα δικά του. Την ώρα που ήμουν κοντά στο μητάτο, ένα αεροπλάνο εφάνηκε ερχόμενο από το μέρος του Αποκόρωνα και πετούσε πάρα πολύ χαμηλά. Εγώ νόμιζα ότι ήτανε γερμανικό και το παρακολουθούσα ατάραχος. Όταν όμως ήτανε ακριδώς από πάνω μου, έριξε μια ριπή με μυδραλιοβόλο στους Γερμανούς. Οι κάλυκες πέφτανε γύρω - γύρω μου. Στην στέρνα τους είχανε απλωμένες κουβέρτες και πήραν και αυτές 2 - 3 σφαίρες και φαινόντουσαν

* Μαντρατζάκι: ένα παιδί που φέρνει το νερό, τα ξύλα και πλύνει τα σκεύη του μητάτου, ενώ πλησιάζει και τα πρόβατα στη μάντρα για να τα αρμέξουνε οι μεγάλοι.

από εκεί. Όσες δεν πέρασαν από τα κουφώματα, τις είδα που καπνίζανε. Το αεροπλάνο, άμα χτύπησε τους Γερμανούς, χαμήλωσε ακόμα πιο πολύ και διέφυγε από άνοιγμα του Φαραγγιού του Κάλπη. Οι Γερμανοί δεν πρόλαβαν να αντιδράσουνε.

Την επόμενη, δύο Γερμανοί, ο Ερρίκος και ο Ατόν ήρθανε στο μητάτο και γυρεύανε «μιχλ» (γάλα) και ο Ξηρουχογιάννης, που ήτανε το μητάτο δικό του, τους είπε: «Ίχ λούκι - λούκι αροπλάνο κρρρρ!» «Αυτό γυμναστίκ» μας είπε ο Ερρικ, για να δικαιολογηθεί.

Από τον Σεπτέμβριο του 1941, μας πήγαιναν αγγαρεία από τα χωριά Ασφένδου, Καλλικράτη, Ασκύφου και Ίμβρος, και δουλεύαμε εκεί όπου εγκαταστήσανε έναν μεγάλο ασύρματο. Είχανε εκεί 3 μεγάλα μυδραλιοβόλα και είχανε το φρούριο συρματοπλεγμένο και ναρκοθετημένο. Τα μυδράλια γράφανε: «Μπρέντα Μιλάνο Ιταλιάνο».

Όλοι μάθανε και όλοι ξέραμε ότι τους Γερμανούς στον Ακονέ τους χτύπησε ο αεροπόρος Μανώλης Κελαϊδής. Δεν καταστράφηκε η Γερμανία κι αν έχασε έναν στρατιώτη, μα δεν είναι αυτό και εντελώς λεπτομέρεια, και δεν είδα να αναφέρεται πουθενά. Στην εν γένει ιστορία του αρχηγού της αεροπορίας Μανώλη Κελαϊδή, μπορεί να αντιπροσωπεύει αυτό μια λεπτο-

μέρεια, μα και μικρότερης σημασίας λεπτομέρειες, εφ' όσον έχουνε το στοιχείο της ιστορικότητας πρέπει να λέγονται και να γράφονται, όμως ο Κελαϊδής ούτε για τις μεγάλες του αερομαχίες δεν γράφει πολλά πράγματα στα βιβλία του, και τούτη που την θεώρησε λεπτομέρεια δεν την αναφέρει αυτός καθόλου, μα ούτε πουθενά αναφέρεται τίποτα σχετικώς, μα όμως είναι ένα γεγονός που εκτυλίχτηκε μπροστά στα μάτια μου και πάνω από το κεφάλι μου.

ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΚΡΗΤΗ

Η Κυβέρνηση Τσουδερού έκανε δεκτή την αίτηση του Κελαϊδή, που ζητούσε να πάει στην Κρήτη να συνεχίσει τον αγώνα. Εστάλη σαν αντιπρόσωπος της Ελληνικής Κυβερνήσεως του Καΐρου στην Κρήτη. Τρεις απόπειρες ταξιδιού δεν φέρανε αποτέλεσμα. Την πρώτη φορά ήρθανε νύχτα μέχρι τα νησιά Παξιμάδια, όμως δεν είδανε συμπεφωνημένα σήματα και γυρίσανε πίσω. Την δεύτερη φορά τους ανάγκασε η φουρτούνα να γυρίσουνε πίσω. Την Τρίτη φορά τους χάλασε η μηχανή του πλοιαρίου μεσοπέλαγα. Όμως την τέταρτη φορά, αρχές Φλεβάρη 1944 εφύγανε με αγγλικό πλοιαριο από Τομπρούκ και βγήκανε μια νύχτα σε λιμανάκι δυτικά της Αγίας Γαλήνης. Ήρθε στην Κρήτη ο Κελαϊδής επιφορτισμένος με τις παρακάτω εντολές:

1. Να ενημερώσει την Κυβέρνηση περί της εν γένει κατάστασης στην Κρήτη.
2. Να διαφωτίσει και να οργανώσει τον λαό της Κρήτης.
3. Να συντονίσει τον αγώνα των οργανώσεων κατά των Γερμανών.

4. Να καταβάλει κάθε προσπάθεια για να προληφθεί το ενδεχόμενο συγκρούσεως μεταξύ των αντιθέτων οργανώσεων.

Την επόμενη μέρα, από την αποβίβασή του στην Κρήτη, ο Κελαϊδής πήγε στον Αγ. Ιωάννη Αμαρίου που εκεί πήγε και τον συνάντησε ο αρχηγός της αγγλικής αποστολής Τομ Ταμπαμπίν, και μετά πήγε στα χωριά Νευς Αμάρι και Γερακάρι και στη συνέχεια μεταμφιεσμένος στις πόλεις Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Χανίων. Σε κάθε πόλη, έκανε λίγες μέρες για να συναντήσει στρατιωτικούς και πολιτικούς παράγοντες προκειμένου να συντονίσουνε την συνεργασία τους.

Στη συνέχεια περιόδεψε στις επαρχίες Αποκορώνου, Σφακίων, Αγ. Βασιλείου και Αμαρίου, αλλά και σε άλλες επαρχίες όπου διαφώτιζε τον κόσμο και συνεργάζετο με αντιστασιακούς παράγοντες.

Αρχές Μαρτίου 1944 προκάλεσε Παγκρήτια σύσκεψη στο Αρκάδι, της Ε.Ο.Κ. (Εθνική Οργάνωση Κρήτης), όπου συμμετείχε και ο αρχηγός της εν Κρήτη Αγγλικής Αποστολής. Στη συνέχεια ήλθε σε επαφή με εκπροσώπους του ΕΑΜ και κατάφερε να κάνει κοινή σύσκεψη, ΕΟΚ και ΕΑΜ, την 2 Απριλίου. Η σύσκεψη έγινε στη θέση Βασιλέ του κάτω Βαλσαμονέρου, υπό

την προεδρία του Κελαϊδή, όπου έγιναν κάποιες συμφωνίες και υπεγράφη σχετικό πρακτικό. Όμως τότε επακολούθησαν ανταρσίες στη Μ. Ανατολή, στις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και το ΕΑΜ έχασε τις συμφωνίες με το επιχείρημα αυτό, διότι είχε λάβει σχετικές οδηγίες από τη Μ. Ανατολή.

Τη νύχτα της 26 - 27 Μαΐου 1944 έγινε η απαγωγή στρατηγού Κράιπε, από τον Άγγλο Ταγματάρχη Πάτρικ Λη Φερμορ και τον Λοχαγό Μπος μα και με την συνεργασία 10 Ελλήνων ανταρτών. Οι Γερμανοί εκάψανε και λεηλατήσανε πάνω από 15 χωριά και στις 27 Μαΐου εκυκλώσανε τον Ψηλορείτη και το Κέρδος, 4.000 άτομα του Γερμανικού στρατού. Έτυχε να βρεθεί τότε ο Κελαϊδής λίγο έξω από τον κλοιό μαζί με τον τέως Υπουργό Παπαδογιάννη που πρόσφατα είχε έρθει από τη Μ. Ανατολή.

Τέλη Μαΐου του 1944, απεστάλη στο Κάιρο ο Νικ. Σταυριδάκης όπου μετέφερε στην Ελληνική Κυβέρνηση έκθεση του Κελαϊδή περί της καταστάσεως στην Κρήτη όπου εξητούσε, μεταξύ άλλων, και ενίσχυση για την έκδοση εφημερίδας όπου όντως εστάλη βοήθεια και μετά ένα μήνα εξεδόθη η «Ελληνική Φωνή».

Στη Διάσκεψη του Λιβάνου το ΕΑΜ αρνήθηκε τη συμμετοχή του στην Κυβέρνηση. Την 23-6-1944 ελήφθη

το 148/19-6-1944 Σήμα της Κυβερνήσεως δια του οποίου εγκρίνετο η από 2-4-1944 συμφωνία των Οργανώσεων ΕΟΚ - ΕΑΜ. Ο Κελαϊδής έστειλε έγγραφα προς τις Οργανώσεις αυτές, δια των οποίων έστειλε και αποσπάσματα του σήματος και παρότρυνε δια την εφαρμογή των συμφωνιών, στέλνοντας και προσωπικές επιστολές σε γνωστά πρόσωπα του ΕΑΜ. Ο Ρούσος Κούνδουρος, ο Αντώνης Μαρής και ο Σταύρος Μπίρης ήτανε προ πάντων πατριώτες. Αρχικά είχανε ταχθεί με το ΕΑΜ, μα αφού βλέπανε ότι δεν είναι εύκολη η συνεργασία των δύο Οργανώσεων, έκαναν τη σκέψη να συνεργαστούνε με τη ΕΟΚ. Έστειλε επιστολές δικές του ο Κελαϊδής προς τον Στ. Μπίρη και τον Ρ. Κούνδουρο σχετικές με την κατάσταση, μαζί έστειλε και αντίγραφα δύο επιστολών που του είχε στείλει ο ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ που ήτανε τότε Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως, όμως ο Κούνδουρος, πριν λάβει τις επιστολές είχε συλληφθεί από τους Γερμανούς και τον τουφεκίσανε. Τις επιστολές παρέλαβε ο συνεργάτης του Μιλιαράς.

Την 1-7-1944 σε έκθεση προς τον αντιπρόεδρο της Κυβερνήσεως Σοφοκλή Βενιζέλο, του υπεδείκνυε τους ενδεδειγμένους χειρισμούς για την περίσταση.

Κατά τα μέσα Ιουλίου 1944 πήγε στα Σφακιά.

Συνεκάλεσε σύσκεψη κοντά στο χωριό Ασφένδου για ενημέρωση του κόσμου, όπου συγκεντρώθηκαν 100άδες άνθρωποι. Τις ίδιες αυτές μέρες, έγινε συγκέντρωση και στο Ζουρίδι Ρεθύμνου όπου απεφασίσθη η ίδρυση της Διλοχίας Δυτικού Ρεθύμνου. Ο Στ. Μπίρης εξουσιοδοτήθηκε να παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφασισθέντων και αρχηγός ορίστηκε ο έφεδρος ίλαρχος Κωνσταντίνος Ματζοράκης, υπό τον στρατιωτικό υπεύθυνο Νομού Ρεθύμνου, Συνταγματάρχη Χρ. Τζιφάκη.

Παρόμοια συγκέντρωση έκανε στην επαρχία Αποκορώνου, κοντά στο χωριό Τζιτζιφέ όπου προσήλθαν αντιπρόσωποι όλων των χωριών και όπου ελήφθησαν σοβαρές αποφάσεις συγκρότησης ανταρτικών ομάδων ενισχύσεως των υπάρχουσων, σε διάφορες περιοχές της Κρήτης.

Την 17-8-1944 επροκάλεσε συγκέντρωση ο Κελαϊδής στο Μελιδόνι Αποκορώνου ΕΟΚ και ΕΑΜ, παρουσία και εκπροσώπου του Συμμαχικού Στρατηγείου, για μια ακόμα προσπάθεια προσεγγίσεως και συνεργασίας, μα δεν κατέληξε σε θετικό αποτέλεσμα, διότι οι αντιπρόσωποι του ΕΑΜ αθέτησαν τα συμφωνηθέντα.

Η εφημερίδα «Ελληνική Φωνή» εξεδόθη και κυκλοφορούσε σε 1.200 - 1.500 αντίτυπα με ευθύνη των Στ.

Μπίρη και Ι. Παξιμάδη. Σε έκθεσή του προς την Ελληνική Κυβέρνηση του Καΐρου, ο Κελαϊδής υποδείκνυε τον Ανδρέα Νάθενα, στρατηγό για στρατιωτικό υπεύθυνο του Νομού Ηρακλείου με ημερομηνία 15-8-1944. Πράγματι απεστάλη ο Νάθενας και την 1-9-1944 συναντηθήκανε και είχανε συνεργασία.

Κατά το διάστημα από της αποβιβάσεως του Κελαϊδή, στην κατεχόμενη Κρήτη μέχρι αποχωρήσεως των Γερμανών αυτής:

1. Αγwonίστηκε για την περίθαλψη, απόκρυψη και φυγάδευση των Άγγλων και Ελλήνων στρατιωτικών που ήτανε ακόμα στην Κρήτη.
2. Οργάνωσε έκδοση αντιστασιακής εφημερίδας.
3. Συγκέντρωσε και διαβίβαζε στην Ελληνική Κυβέρνηση του Καΐρου και στο Συμμαχικό Στρατηγείο, πληροφορίες περί των κινήσεων των Γερμανών και των εγκαταστάσεών τους.
4. Συνεργάστηκε με Άγγλους σε εκτέλεση σαμποτάζ.
5. Συνεργαζότανε με αντάρτικες ομάδες και προξενούσε κάθε είδους φθορά στον στρατό κατοχής.
6. Συνετέλεσε στο να αποφευχθεί μεγαλύτερη αιματοχυσία στην Κρήτη.

Το ότι κατέβαλε κάθε προσπάθεια, δι όλων του των

δυνάμεων για να προσφέρει ότι καλύτερο για την Πατρίδα και κατά την περίοδο που ήτανε στην κατεχόμενη Κρήτη, φαίνεται απ' ό,τι γράφουν γι' αυτόν οι προϊστάμενοί του:

Ο στρατηγός Ν. Παπαδάκης, ο σμήναρχος Κελαϊδής και ο συνταγματάρχης Βαρδουλάκης, στο χωριό Παναγιά Κυδωνίας Χανίων, το 1944, ανάμεσα σε αντάρτες.

Από τον Στρατιωτικόν Διοικητήν Κρήτης
Ν. Παπαδάκη

ΡΕΘΥΜΝΟΝ την 29-1-1945

ΒΕΒΑΙΩΣΙΣ

Επέχουσα θέσιν διαδοχικών σημειώσεων δια τον
σμήναρχον ΚΕΛΑΪΔΗΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ.

Αφιχθείς εκ Καΐρου αρχάς Οκτωβρίου 1944 ως
Στρατιωτικός Διοικητής Κρήτης, προσέλαβον τον σμή-
ναρχον ΚΕΛΑΪΔΗΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ως επιτελάρχη
της Στρατιωτικής Διοικήσεως.

Ούτος ευρίσκετο εν Κρήτη από πολλών μηνών ως
απεσταλμένος της Κυβερνήσεως Καΐρου, κατευθύνων
τον αγώνα αντιστάσεως κατά των Γερμανών και ως εξ
ιδίας αντιλήψεως διεπίστωσα, διεχειρίσθη τα πολλα-
πλά πολιτικοστρατιωτικά ζητήματα μετά μεγάλης
δεξιότητος, ωφελήσας μεγάλως την πατρίδα του.

Εν συνεχεία κατά το τετράμηνον διάστημα, καθ' ο
διετέλεσεν υπό τας αμέσους διαταγάς μου, ως Επιτε-
λάρχης της Στρατιωτικής Διοικήσεως Κρήτης, εργά-
σθη μετά μεγάλου ζήλου, γνώστης δε πρόσωπων και

πραγμάτων εν Κρήτη και προικισμένος υπό σωφροσύνης και ασφαλούς κρίσεως, υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης, οδηγός και βοηθός, εις τα τόσα ακανθώδη ζητήματα, άτινα εις παν βήμα παρουσιάζοντο.

Εκφράζω εις τούτον την πλήρη ευαρέσκειά μου και εύχομαι η Πατρίς να αναγνωρίση και να ανταμείψη διηθικής αμοιβής τας μεγάλας και ανιδιοτελείς του υπηρεσίας.

Ο Στρατιωτικός Διοικητής Κρήτης
Ν. Παπαδάκης - Υποστράτηγος.

Απόσπασμα από τον επόμενο Στρ. Δ/τη Κρήτης δια τον Εμμ. Κελαϊδή.

«.....Επεδείξατο εξαιρετικήν ενεργητικότητα και εργατικότητα, συντελέσας και δια του προσωπικού κύρους εις τους κατοίκους της περιοχής Χανίων ν' αποφευχθεί η αιματοχυσία των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων και να τηρηθή η τάξις. Το ενδιαφέρον του δια την υπηρεσίαν ήτο έκδηλον. Η απόδοσίς του εν τη υπηρεσία της Στρατ. Διοικήσεως Κρήτης εξαιρετικά καλή από πάσης απόψεως. Ανώτερος αξιωματικός μορφώσεως και πείρας, διοικητής άριστος. χαρακτήρ ευθύς, ειλικρινής, τίμιος και πειθαρχικός.

Εν Μυτιλήνη την 12- 10-1945

Ο Στρατ. Διοικητής Κρήτης
Φουντουλάκης - Υποστράτηγος

Είναι αναγνωρισμένο ότι ο Μανώλης Κελαϊδής, και ακόμα μαζί με αυτόν κάποιοι ψύχραιμοι και διορατικοί παράγοντες, εσυγκρατήσανε τον λαό της Κρήτης και δεν επροχώρησε σε μεγάλη αιματοχυσία όπως σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, στον Εμφύλιο Πόλεμο.

Μεταξύ των παραγόντων αυτών ήταν και ο νέος τότε Δικηγόρος, από τους πρωτεργάτες της Εθνικής Αντίστασης και μετέπειτα Πρωθυπουργός της Ελλάδος, Κωνσταντίνος Κ. Μητσοτάκης, που στην ομιλία του στα Χανιά, 20 Μαΐου 2006, στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, για τα 65 χρόνια της Μάχης της Κρήτης, ανέφερε:

«..... όπως επίσης ουσιωδώς εβοήθησε την ενότητα, στη δεύτερη φάση, μετά το Λίβανο, ο εκπρόσωπος της Ελληνικής Κυβέρνησης ο τότε Σμήναρχος και μετέπειτα Αρχηγός της Αεροπορίας, Μανώλης Κελαϊδής.»

Κατά τα τέλη του πρώτου δεκαημέρου του Οκτωβρίου 1944, η Ελληνική Κυβέρνηση έδρευε στη Νεάπολη της Ιταλίας. Στην περιοχή Χανίων ήτανε συγκεντρωμένος ο στρατός κατοχής ολόκληρης της Κρήτης. Περίπου 10.000 Γερμανοί και 5.000 Ιταλοί. Οι αντάρτικες ομάδες ΕΟΚ και ΕΑΜ ήτανε στρατοπεδευμένοι απέναντι στους εχθρούς. Ο υποστράτηγος Ν. Παπα-

δάκης εθεωρείτο προσωρινά και πολιτικός διοικητής Κρήτης, ενώ Στρατιωτικός ήτανε οργανικά. Από το Μελιδόνι Χανίων (που ήτανε για κάποιες μέρες έδρα της Στρατ. Διοικήσεως), ο Στρατιωτικός Διοικητής Ν. Παπαδάκης (από τον Καλλικράτη Σφακίων) συνοδευόμενος από τον επιτελάρχη του (Μανώλη Κελαϊδή καταγόμενον από Μουρί Σφακίων, τον αργότερα Αρχηγό της Αεροπορίας) και από τον τότε Ταγματάρχη Βαρδουλάκη Γεώργιο (καταγόμενον από Λιβαριανά Σφακίων, τον αργότερα Αρχηγό της Χωροφυλακής) επήγανε στους Κάμπους Κυδωνίας προς συνάντηση των ηγετών του ΕΑΜ συνταγματαρχών Κοντεκά και Σφακιωτάκη, προς καταβολή προσπάθειας προσεγγίσεως.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ - ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Την 9η Μαΐου 1945 ώρα 22:30, υπεγράφη στο Ηράκλειο η άνευ όρων παράδοση του γερμανικού Στρατού μεταξύ του Ανωτάτου Αρχηγού των Συμμάχων Μεσογειακού Θεάτρου Επιχειρήσεων, του Διοικητού των Ενόπλων Δυνάμεων Κρήτης και του Γερμανού Διοικητού της Φρουρά Κρήτης.

Μετά την υπογραφή της συνθήκης εμπήκανε στην πόλη Άγγλοι για την επίβλεψη της παραδόσεως του εμψύχου και του πολεμικού υλικού και της επιβίβασης στα πλοία των Γερμανών και Ιταλών αιχμαλώτων.

Την 21 Μαΐου εμπήκε στα Χανιά ο Στρατιωτικός Διοικητής, η Χωροφυλακή, ένα τάγμα Εθνοφυλακής και η Ταξιαρχία των ανταρτών και αναλάβανε την Διοίκηση για την εφαρμογή της τάξεως.

Μετά την οριστική απελευθέρωση, ο Κελαϊδής εξήτησε την επαναφορά του στην Αεροπορία, όμως ο στρατιωτικός Διοικητής εξήτησε την παραμονή του

στην Στρατιωτική Διοίκηση για να επιμεληθεί της συντάξεως πινάκων Εθνικών Αγωνιστών.

Την 8η και 9η Ιουλίου υπό την προεδρία, του συγκεντρώθηκαν από όλους τους νομούς της Κρήτης παράγοντες του Αγώνα και αποφασίσανε ότι μέχρι 30 Ιουλίου να υποβληθούν στον Κελαϊδή εκθέσεις και πίνακες αγωνιστών.

Από το Συμμαχικό Αρχηγείο Μέσης Ανατολής, σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση πρόταση για απονομή παρασήμου:

ΘΕΜΑ: Πρόταση δι απονομή
Παρασήμου
ΠΡΟΣ: ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ Ε.Β.Α.
Μέσην Ανατολήν

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ
Αρχηγείο Δυνάμεων 133
Μέσην Ανατολήν
G.C.A. /606/G/3622
22 Νοεμβρίου 1945
ΣΜΗΝΑΡΧΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΕΛΑΪΔΗΣ
Γεννηθείς 1900 εις Μεγάλα Χωράφια Αποκορώνου
ΚΡΗΤΗΣ

Η Ελληνική Κυβέρνησις εν συνεργασία με τα του Γενικού Αρχηγείου Μέσης Ανατολής επέλεξε τον Σμηναρχον ΚΕΛΑΪΔΗΝ, ως τον πρώτον Σύνδεσμο Αξιωματικών της Ελληνικής Κυβερνήσεως εις Κρήτην. Ούτος διεπεραιώθη εις την νήσον τον Φεβρουάριον του 44. Αμα τη αφίξει του εις την νήσον ίδρυσεν δίκτυον στενής επικοινωνίας μεταξύ των ανωτέρων Βρετανικών αξιωματικών εις Κρήτην και απεδείχθη ικανότατος εις το να προσφέρει υπηρεσίας και συνεργασίαν. Από την ημέραν της αφίξεως του εκεί, ο κύριος σκοπός του ήτο να συναντήσῃ τους αρχηγούς των τοπικών οργανώσεων του εχθρού και υποταγῆν εις μια διακομματικὴν Ελληνικὴν Κυβέρνησιν. Αφού συνήντησεν αντιπροσώπους όλων των οργανώσεων και κομμάτων, επέτυχε να διαπραγματευθῆί μίαν συμφωνίαν μεταξύ των δύο κυριοτέρων οργανώσεων αντιστάσεως Ε.Α.Μ. και Ε.Ο.Κ. η οποία υπεγράφει την 2αν Απριλίου 1944.

Η επιρροή του Σμηναρχου ΚΕΛΑΪΔΗ ήτο πάντοτε προς μίαν μετριοπαθή πολιτικὴν. Επέδειξεν μεγάλην ικανότητα και τακτικὴν αντεπεξερχόμενος εις ατελειώτους πολιτικὰς συζητήσεις, διατηρών τον διακομματικὸν χαρακτήρα του, παρ' ὅλας τας επιθέσεις εναντίον αυτού και της αποστολῆς του.

Το ὅτι δεν υπήρξεν ανοικτὴ διαμάχη μεταξύ των δύο

οργανώσεων, κατά και μετά την εχθρικήν κατοχήν, οφείλεται μεγάλως εις τας ειδικάς του προσπάθειας.

Εις όλα τα ζητήματα ακολουθητέας πολιτικής, διερμηνεύσεως των διαταγών του Γενικού Αρχηγείου και παρόμοια ζητήματα υπεστήριξε πάντοτε τους Βρετανούς συναδέλφους του. Επίσης διοργάνωσεν ανταρτικούς σχηματισμούς και μονάδες αντιστάσεως εις περιοχάς εις τας οποίας δεν υπήρχαν τίποτε παρόμοιον προ της αφίξεώς του.

Διακινδύνευσε πολλάκις κατά τας ενέργειάς του αυτούς κυκλοφορών εν πολιτική ενδυμασία εις όλας τας πόλεις της Κρήτης και μόλις κατόρθωνε να διαφύγη εκ των περικυκλώσεων κατά τους εχθρικούς αιφνιδιασμούς εις τα ορεινά χωριά.

Δια την καλήν και αποδοτικήν συνεργασίαν και τας πολυτίμους υπηρεσίας τας οποίας προσέφερεν εις τον Συμμαχικόν Αγώνα, συνιστώμεν όπως του απονεμηθη το μεγαλύτερον σχετικόν Ελληνικόν Παράσημον.

I.A. DOLBEY
L.T.COL.COMP

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΚΕΛΑΪΔΗ ΣΤΗΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Εις την Αθήνα επέστρεψε ο Κελαϊδής τον Σεπτέμβριο του 1945 και παρουσιάστηκε στο Υπουργείο Αεροπορίας, όπου ετοποθετήθη ως Γενικός Επιθεωρητής Αεροπορίας.

Το 1946 ανέλαβε την Ανωτέρα Διοίκηση Αεροπορίας όπου είχε υπό τις διαταγές του όλες τις Μονάδες της Αεροπορίας. Είχε ως αποστολή να διοργανώσει τις Μονάδες αυτές και σε συνεργασία με τον Στρατό να αντιμετωπίσει τον εμφύλιο πόλεμο που τότε άρχισε.

Το 1949 ήτανε υπό τις αμέσους διαταγές του Στρατηγού Παπάγου.

Με τον Σοφοκλή Βενιζέλο, στο αεροδρόμιο της Ελευσίνας, την περίοδο ανασυγκρότησης της Αεροπορίας και μετάπτωσής της από τα ελικοφόρα στα αεροθούμενα αεροσκάφη

Το Πρώτο Ακροβατικό Σμήνος

*Αναμνηστική φωτογραφία
με το πρώτο Ελληνικό Ακροβατικό Σμήνος (Ακροτίμη).*

*Αριστερά ο Αρχηγός Εμμ. Κελαϊδής, στο μέσο ο Υπουργός Αμύνης
Παναγιώτης Κανελόπουλος. Κάτω καθιστά τα μέλη
του ακροβατικού: από αριστερά Στυλιανάκης
(Χανιώτης και πίσω του όρθια η Μάνα του),
ο Κόκας, ο αρχηγός του Σμήνους,
ο Δαμάσκος και ο Δημητρουλόπουλος.*

Πρόταση Προαγωγής
ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ
ΓΕΣ/ΒΙ/1/2
Αριθ. Α.Π. 276752/34014/6
Την 17 Αυγούστου 1949

Κύριε Υπουργέ,

Ι. Έχομεν την τιμήν να γνωρίσομεν υμίν τα κάτωθι:

Α) Ο Σμήναρχος Β.Α. ΚΕΛΑΪΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ του ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (Α.Μ. 19) τυγχάνων Αρχηγός της Α.Δ.Α. από Ιουλίου 1946, ήτο επί μίαν ολοκλήρου και πλέον τριετίαν μέχρι σήμερον, υπήρξε πολύτιμος συμπαραστάτης και ενθουσιώδους μαχητής παρά το πλευρόν του Εθνικού Στρατού εις τον κατά τριετίαν ταύτην διεξαχθέντα και συνεχιζόμενον ήδη σκληρόν αγώνα κατά της ξενόδουλου ανταρσίας.

Καθ' όλον το ως άνω χρονικό διάστημα ούτως υπήρξεν ο εμπνευσμένος ηγήτωρ και εμπυχωτής της μαχομένης Πολεμικής Αεροπορίας, επιδεξάμενος επί τη διακρινούσα αυτόν σεμνότητα και ευψυχία, υπέροχον διοικητικήν και τακτικήν ικανότητα, ακάματον εργατικότητα, ανωτέραν αληθώς αντίληψην καθήκοντος, παρασύρας την

υπ' αυτού διοικείσαν αεροπορίαν εις απόδοσιν εξαιρετικού κατά τας διαφόρους επιχειρήσεις έργου, προκαλέσαν τας δικαίως την προσοχήν και τον ανεπιφύλακτον τον θαυμασμόν των συμπολεμιστών του στρατού της Ξηράς.

- Β) Δι' ό ο Αρχιστράτηγος των μαχομένων Ενόπλων Δυνάμεων, φρονεί ότι έχει την υποχρέωσιν να προτείνει όπως ο Σμήναρχος ΚΕΛΑΪΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ προαχθή διακριτικώς από τούδε εις τον βαθμόν του Υποστράτηγου εν τη Β. Αεροπορία δια την όλην ως άνω ευδόκιμον και εξαιρετικήν απόδοσιν αυτού κατά τον Προκείμενον αγώνα.

2. Παρακαλούμεν όθεν Υμάς, κύριε Υπουργέ, όπως ευαρεστηθήτε να προέλθητε εν τη υμετέρα αρμοδιότητα εις τας κατά την κρίσην υμών ενδεδειγμένας ενεργείας προς πραγματοποίησιν της ως άνω προτάσεως ημών.

Αρχιστράτηγος
ΑΛ. ΠΑΠΑΓΟΣ

Από τον Πρόεδρο ΗΠΑ Χάρρυ Τρούμαν:

«Ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, εξουσιοδοτημένος δια Πράξεως του Κογκρέσου την 20η Ιουλίου 1942, έχει απονεμίει το Μετάλλιον της Λεγεώνας Αξίας, Τάξεως Διοικητού εις τον

**ΣΜΗΝΑΡΧΟΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΕΛΑΪΔΗΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ**

δια υπερόχως αξιέπαινον ηγεσίαν εις την εκτέλεσιν εξόχων υπηρεσιών:

Ο Σμήναρχος Εμμανουήλ Κελαϊδής της Ελληνικής Βασιλικής Αεροπορίας διεξήγαγεν υπερόχως αξιέπαινον έργον ως Αρχηγός της ανωτέρας Διοικήσεως Αεροπορίας, από τον Ιούνιο του 1946 έως τον Μάιον του 1949. Ο ακούραστος ζήλος του, η επαγγελματική μόρφωση και η ικανότης του, εβοήθησαν και ενεψύχωσαν ουσιωδώς την Ελληνικήν Βασιλικήν Αεροπορίαν εις τας επιχειρήσεις της εναντίον των συμμοριτών. Δια της εξαιρετικής του πίστεως και εντιμότητος και αφοσιώσεως του εις τα της Πατρίδας του ιδανικά της ελευθερίας. Ο Σμήναρχος Κελαϊδής συνεισέφερεν τα

μέγιστα δια την αύξηση των δυνάμεων της δημοκρατίας και της ελευθερίας.

Η εξ ολοκλήρου διαγωγή του ήτο σύμφωνος των υψηλών παραδόσεων της Ελληνικής Βασιλικής Αεροπορίας».

ΧΑΡΡΥ ΤΡΟΥΜΑΝ

Μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου στις 5 Ιανουαρίου του 1950 ανέλαβε ο Κελαϊδής το Υπουργείο της Αεροπορίας στην Υπηρεσιακή Κυβέρνηση Θεοτόκη, αλλά και μετά τις εκλογές της 5-3-1950 εδιατηρήθη στο αυτό Υπουργείο μέχρι τις 23-4-1950 όπου ο Αρχιστράτηγος Παπάγος τον τοποθέτησε Αρχηγό της Αεροπορίας.

Και στην ηγεσία της Αεροπορίας εργάστηκε με όλεστων τις δυνάμεις και ενοικοκύρεψε τα πάντα. Όπου ακολουθεί απόσπασμα ημερησίας διαταγής του Υπουργείου της Αεροπορίας, ότι αφορά εις τον Κελαϊδή.

Με τον Στρατάρχη Αϊζενχάουερ (Αϊκ), μετέπειτα Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, Αρχιστράτηγο των Συμμοχθικών Δυνάμειν στην απόβαση της Νορμανδίας, κατά την επίσκεψή του στην Ελλάδα, ως Αρχηγός των στρατιωτικών δυνάμειν του ΝΑΤΟ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ 28ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1950

Εις Αρχηγόν ιδιαίτατα του Γενικού Επιτελείου Υποπτέρarchον κ. ΚΕΛΑΪΔΗΝ, εις του οποίου την σταθεράν προσήλωσιν εις το καθήκον και την άθραυστον εργατικότητα αποδίδω μέγα μέρος της λελογισμένης πειθαρχίας που εναρμονίζει την κυριαρχούσα σύμπνοιαν μεταξύ όλων των κλάδων του Σώματος της Αεροπορίας, απευθύνω με την πείρα της τεσσαροδονταετούς πολιτικής μου ζωής, όχι απλούν έπαινον. Αλλά τας πραγματικάς μου ευχαριστίας, διότι κατά την στενήν και αδιατάρακτον συνεργασίαν μας, διεπίστωσα την ειλικρινή συμπάράστασιν του Αρχηγού, διακατέχοντος όλα τα θέματα που προάγουν σταθερώς και διασφαλίζουν το λαμπρότερο μέλλον της Βασιλικής Αεροπορίας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Μ. Βολουδάκης

Ο Υπουργός Εθν. Αμύνης Κ. Καραμανλής, επιθεωρών τιμητικών απόσπασμα της Σχολής Αεροπορίας τον Οκτώβριον 1950

Ο υπουργός Εθνικής Αμύνης Σ. Βενιζέλος εις το αεροδρόμιον της Ελευσίνος το 1951.

Ο υπουργός Εθν. Αμύνης Π. Κανελλόπουλος, παραδίδων τα ξίφη εις τους νέους ανθυποσημηναγούς της Σχολής Αεροπορίας.

ΠΡΟΤΑΣΙΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Δι απονομήν του Μεγαλόστραυρου του Φοίνικος εις
τον Αντιπτέραρχον

ΚΕΛΑΪΔΗΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Διότι τυγχάνων Αρχηγός των μαχίμων δυνάμεων της Ε.Β.Α. (Α.Δ.Α) από του Ιουλίου 1946 μέχρι 20-4-1950, ήτοι επί τετραετίαν περίπου, υπήρξεν πολύτιμος συμπαραστάτης και ενθουσιώδης μαχητής παρά το πλευρόν του Εθνικού Στρατού εις τον κατά την περίοδον εκείνην διεξαχθέντα αγώνα κατά της ξενοδούλου ανταρσίας.

Υπήρξεν ο εμπνευσμένος ηγέτωρ και εμψυχωτής της μαχομένης Πολεμικής Αεροπορίας επιδειξάμενος Διοικητικήν και Τακτικήν ικανότητα, ακάματον εργατικότητα, ανωτέραν αληθώς αντίληψην καθήκοντος, παρασύρας την υπ' αυτού διοικήσαν αεροπορίαν εις απόδοσιν εξαιρετικού κατά τας διαφόρους επιχειρήσεις έργου, προκαλέσαν τας δικαίως την προσοχήν και τον ανεπιφύλακτον τον θαυμασμόν των συμπολιτών του στρατού της Ξηράς.

Δια την ευδόκιμον και εξαιρετικήν απόδοσιν αυτού κατά τον ανωτέρω αγώνων ως Αρχηγού Α.Δ.Α. και εν συνεχεία ως Αρχηγού Γ.Ε.Α. από Απριλίου 1950 μέχρι σήμερον

ΠΡΟΤΕΙΝΩ όπως του απονεμήθη ο Μεγαλόσταυρος του Φοίνικος.

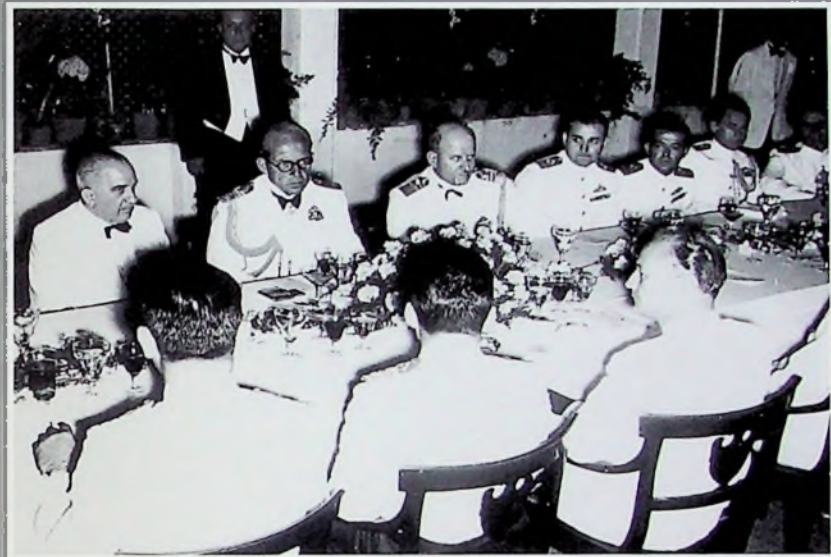
Εν Αθήναις τη 5 Δεκεμβρίου 1951

Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης
Αλεξ. Σακελαρίου
Ναύαρχος

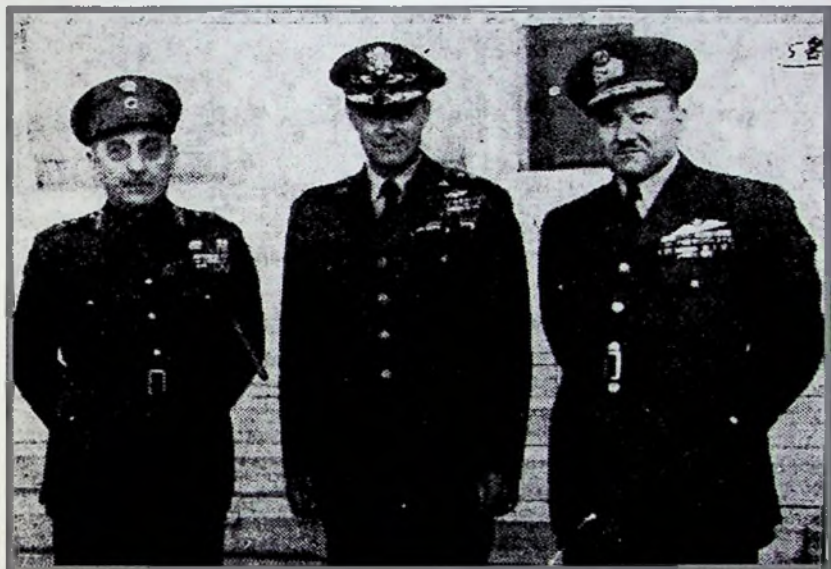
*Με τον Στρατάρχη Μοντγκόμερη της Αγγλίας,
στην αεροπορική Βάση της Ελευσίνας*

*Με το βασιλιά Παύλο
και τον Υπουργό Αμύνης Παν. Κανελόπουλο (έναντι)*

*Υποδοχή του Αρχιστράτηγου του ΝΑΤΟ Στρατηγού Αϊζενχάουερ
στο αεροδρόμιο του Ελληνικού. Από τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης
Σοφοκλή Βενιζέλου και τον Αρχηγό Αεροπορίας Εμμ. Κελαϊδή*

Ο αρχιστράτηγος Παπάγος, ο αρχηγός του μικτού αμερικανικού Επιτελείου της Αμερικανικής Αεροπορίας πτέραρχος Βάντεμπεργκ και ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου της Ελληνικής Αεροπορίας πτέραρχος Κελαϊδής κατά την επίσκεψη του Αμερικανού στην Ελλάδα το 1951.

*Παρέλαση τμημάτων της Αεροπορίας προ του Αρχιστράτηγου
Αϊζενχάουερ στο αεροδρόμιο της Ελευσίνας*

*Παρακολούθηση σχηματισμού ιπταμένων προς τιμήν του Αρχιστράτηγου
και δίπλα του Κελαϊδή ο μεθεπόμενος Αρχηγός Αεροπορίας Θεοδοσιάδης.*

Τον Ιανουάριο του 1955 απεχώρησε από την ηγεσία της Αεροπορίας λόγω ορίου ηλικίας και παραθέτω εδώ την ημερήσια διαταγή του Αντιπροέδρου της Κυβερνήσεως και Υπουργού Εθνικής Αμύνης, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ:

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

Υπουργείον Εθνικής αμύνης
Γραφείον Υπουργού
Αριθ. Πρωτ. 8081
Συν.
Αθήναι τη 13-12-1954

ΘΕΜΑ: Ημερησία Διαταγή Αντιπροέδρου Κυβερνήσεως και Υπουργού Αμύνης επί τη εξόδω εκ της Ε.Β.Α. του αρχηγού Γ.Ε.Α. Αντιπροέδρου κ. Κελαϊδή

Ημερήσια Διαταγή
Αντιπροέδρου Κυβερνήσεως και Υπουργού Εθν. Αμύνης
Προς την Ελληνικήν Βασιλικήν Αεροπορίαν

Με την λήξην του έτους 1954 κατελήφθη υπο του ορίου ηλικίας και εξέρχεται από τα ενεργά στελέχη της Ελληνικής Βασιλικής Αεροπορίας, ο Αρχηγός του Γ.Ε.Α. Αντιπτέραρχος Εμμανουήλ Κελαϊδής.

Υπηρέτησεν επί δεκαετίας ως στρατιώτης αφοσιωμένος εις το καθήκον.

Είχων το προνόμιον να συνεργασθῶ μετ' αυτού επαιλημμένως εις την Μέσην Ανατολήν, όπου τον είδα σκεπτόμενον μόνον και μόνον την Πατρίδα και εκτελούντα επικυδύνους εις την κατεχόμενην Κρήτην αποστολάς, ως και μετά την απελευθέρωσιν.

Από το 1946 ήσκησεν ο Αντιπέραρχος Κελαϊδής ανωτάτων ηγετικών δικαιοδοσίαν, αναλαβών εν έτει 1947 την άμεσα επί του πεδίου της μάχης ανωτάτην διοίκησιν των Μοιρών, αι οποίαι εβοήθησαν τον Στρατό εις τον αγώνα κατά των συμμοριτών.

Αιφνιδιάζων τους πάντας, ήτο αδιακόπως παρών, όπου εχρειάζετο η παρουσία του, δια να καθοδηγή, δια να εμπνή, δια να ελέγχει. Υπήρξεν αυστηρός απέναντι των άλλων αλλά κυρίως απέναντι του εαυτού του. Δεν επέτρεφεν εις τον εαυτό του ούτε την στοιχειωδώς αναγκαίαν ανάπαυσιν και κατέστησεν δυνατή την πλήρη αξιοποίησιν της γενναιότητος των αεροπόρων μας εις μιαν περίοδον κρισιμότητην δια την ζωήν του Έθνους. Υπό την ηγεσίαν του Πρωθυπουργού Στρατάρχου Παπάγου ως αρχιστράτηγου, υπήρξεν εις την κυρίων συντελεστών της οριστικής εκκαθαρίσεως και σωτηρίας της Ελλάδος εν έτει 1949.

Από του 1950 ο Αντιπέραρχος Κελαϊδής ήσκησε τα καθήκοντα του Αρχηγού του Γ.Ε.Α. Κατά την

περίοδον της αρχηγίας του, η Βασιλική Αεροπορία ανασυνεκροτήθη με ρυθμόν θαυμαστόν με την γενναιοφρόνα βοήθειαν των συμμάχων μας Αμερικανών, των οποίων η προσφορά προς την Αεροπορίαν μας είναι ανεκτίμητος. Τελευταίως δε και των συμμάχων μας Καναδών, η Βασιλική Αεροπορία μετεβλήθη, κατά τα τελευταία έτη, εις εκ την ποιοτικώς ισχυροτέρων πολεμικών οργάνων, τα οποία διαθέτει ο ελεύθερος κόσμος. Τούτο θα ήτο αδύνατο να πραγματοποιηθή χωρίς το έξοχον έμψυχον υλικόν, το οποίο διαθέτομεν, χωρίς την γενναιότητα, την ικανότητα και το ήθος των αεροπόρων μας. Δεν θα ήτο όμως επίσης δυνατόν να πραγματοποιηθή με τον ρυθμόν, με τον οποίο επραγματοποιήθη, χωρίς τον ηγέτην. Ο Αντιπτέραρχος Κελαϊδής υπήρξεν ο ακάματος και φανατικός εργάτης της ανασυγκροτήσεως της Αεροπορίας μας επί των συγχρόνων βάσεων της τεχνικής και τακτικής οργανώσεως και αποστολής της.

Απερχόμενος ο Αντιπτέραρχος Κελαϊδής πρέπει να είναι υπερήφανος. Και εμείς πρέπει να ήμαστε ευγνώμονες.

Ο Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως
Και
Υπουργός της Εθνικής Άμυνας
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Το 1958 πάλι εκλήθη ο Μανώλης Κελαϊδής να υπηρετήσει την Πατρίδα του μια τούτη τη φορά, όχι σε στρατιωτικό ή πολεμικό τομέα. Του ανετέθη η θέση του Γενικού Διευθυντού του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (Ο.Λ.Π.). Τον Οργανισμό τον βρήκε σε ακαταστασία και ειδικά οι μεγάλοι υπάλληλοι δεν ήτανε συνεπείς ούτε στο ωράριο της παρουσίας τους στην υπηρεσία. Δεν τους έφερε στην θέση τους με λόγια αλλά με έργα. Αυτός πάντα πήγαινε στο γραφείο του πριν από την καθορισμένη ώρα και πάντα σταματούσε στο γραφείο του και άμα φεύγανε οι υπάλληλοι και με το παράδειγμα συμμορφωθήκανε και τα στελέχη. Αυτός εργαζέτο συχνά και κατά τις ημέρες αργίας.

Υπήρχανε στον Οργανισμό μέχρι τότε προνομιούχοι και μη προνομιούχοι. Υπήρχανε μεροληψίες και σκοπιμότητες. Αυτός με μεταθέσεις και σωστές κινήσεις, έβαλε τάξη και δικαιοσύνη και τα πράγματα γενικώς στην σωστή τους θέση.

Εξη (6) χρόνια ήτανε Γενικός Διευθυντής του Ο.Λ.Π. ο Μανώλης Κελαϊδής. Μέχρι τότε κανείς άλλος δεν κράτησε τόσο αυτή την θέση. Τον συμμαζευε και τον νοικοκύρευε και ακόμα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι 6 χρόνια δούλεψε, μα δεν έπαιρνε τον μισθό που εδικαιούτο!. Όπως λέγεται, όταν έμαθε ο Πρωθυπουργός ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ότι δεν πληρώνεται, κάλεσε τον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης τον Παναγιώτη Κανελόπουλο και του είπε ότι θα πρέπει να πληρώνεται. Τον κάλεσε λοιπόν ο Π. Κανελόπουλος, που του είχε ιδιαίτερα εκτίμηση από το Κάιρο και ο Κελαϊδής του απάντησε: «Η Πατρίδα με πληρώνει, με την σύνταξή μου. Ο Λαός έχει ανάγκες. Δεν θέλω τον μισθό». Οι «προνομιούχοι» ακουμπούσανε σε κάποια ισχυρά νεφρά και όταν βλέπανε ότι απειλούνται αυτά τα προνόμια τους, καταφεύγανε στους παράγοντες προστάτες τους. Εδέχτη πιέσεις ο Κελαϊδής και ο Υπουργός, μα πάντα έκανε αυτό που του έλεγε η συνείδησή του, η λογική και η δικαιοσύνη, χωρίς εύνοιες, διακρίσεις ή παραχωρήσεις.

Τον Απρίλιο του 1964, παραιτήθη ο Κελαϊδής από τη θέση του Γενικού Διευθυντού του Ο.Λ.Π. Κατά την αποχώρησή του σε ειδική συνεδρίαση του Δ.Σ. που Προήδρευσε ο Καθηγητής του ΕΜΠ λιμενολόγος Δημήτριος Πίππας μίλησαν διάφοροι παράγοντες του

Ο.Λ.Π. και Φορέων της περιοχής, θα παραθέσουμε δε στη συνέχεια κάποια σύντομα αποσπάσματα.

Σ. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΙΑΣ:

«.....Πέραν της εντιμότητας, πέραν των καθαρών χειρών τας οποίας εκρατούσε μακριά από τα συμφέροντα παντοίων μορφών, εμμέσως η αμέσως υπήρξεν ο φύλαξ του Ο.Λ.Π. από απόψεως επιβολής της ορθής έννοιας του νόμου ότι ο ανήκων εις τον Ο.Λ.Π. πρέπει να εργάζεται.

Η δραστηριότης του και η εργατικότητα του, ήτο κάτι το οποίον όχι μόνον απέτρεπε όλο τον κόσμον από του να κάμει εκείνο το οποίον δεν έπρεπε, αλλά και ως παράδειγμα προσέλκυε.

Βεβαίως πολλοί θα ήσαν δυσαρεστημένοι, και πολλοί θα διεμαρτύροντο εξ εκείνων οι οποίοι μέχρι τούδε εζούσαν εν ποία τίνι αναρχία, διότι η επιβολή της τάξεως ευλόγον είναι να προκαλέσει παράπονα.....»

Γ. ΚΑΛΑΜΑΚΗΣ:

«Με εύρισκαν απολύτως σύμφωνον τα όσα τόσον επιτυχώς ανέπτυξε περί του έργου του κ. Κελαϊδή ο κ. Αθανασούλιας.

Θεωρώ απώλειαν δια τον Οργανισμό μας την εκ της θέσεως του Γενικού Διευθυντού αποχώρησίν του, ως μέλους δε του Διοικητικού Συμβουλίου, υπό την ιδιότητα του εκπροσώπου των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων Αθηνών και Πειραιώς. Λυπούμαι ιδιαίτέρως διότι θα διακοπεί η τόσον πάντοτε αρμονική μετ' αυτού συνεργασία.

Ο κ. Κελαϊδής καθ' όλην την διαρρέυσασαν βετίαν, αφ' ής δηλαδή ανέλαβε την θέσση αυτήν, αφιερώθη πραγματικώς ολοψύχως εις την προσπάθειαν της αναδείξεως του λιμένος. Ακαταπόνητος, ανιδιοτελής, ψύχραιμος και ακριβοδίκαιος προς όλους τους μετ' αυτού συνεργαζόμενους, κατόρθωσε να συλλάβη αμέσως τα μεγάλα θέματα, τα απασχολούντα αυτόν και με εξαιρετικήν ικανότητα και ευθυκρισίαν να εισηγηθεί εις το Διοικητικόν Συμβούλιον και με την σύμφωνη γνώμην αυτού να δώση ες αυτά ταχείαν επιτυχή λύσιν».

Π. ΠΑΠΑΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ:

«Κε Πρόεδρε, ένας τίμιος στρατιώτης ανέλαβε προ 70 μηνών την Διεύθυνσιν του Ο.Λ.Π. και επετέλεσεν δια της εργατικότητάς του πρωτοφανές εις τα χρονικά του Ο.Λ.Π. έργον.

Διότι είναι πρωτοφανές Γενικός Διευθυντής να είναι καθ' εκάστην εις τας 6:30 εις το γραφείον του παρακολουθών μετ' ενδιαφέροντος την πορείαν των εργασιών του Ο.Λ.Π. παρέχων παράδειγμα προς μίμησιν δια της εργατικότητός του και εις εκείνους οι οποίοι δεν θα ήθελαν να εργαστούν, με αποτέλεσμα σήμερον να ευρισκόμεθα εις την ευχάριστον θέσιν την οποίαν ο αποχωρών Γενικός Διευθυντής μας παρούσασε.

Δια τον λόγον αυτόν με συγκίνηση βλέπομεν την αποχώρησίν του.

Εκ μέρους του Επαγγελματικού και Βιοτεχνικού κόσμου σας χαιρετίζομεν, κ. Γενικέ και σας ευχόμεθα υγείαν και χαράν.....»

Μ. ΚΑΡΛΕΣ:

«.....Με εφόδια την τιμιότητα, την δραστηριότητα και την αξιοπρέπεια που τον διακρίνει και με την άοκνων εργασία του, νύκτα και ημέραν, κατόρθωσε ες τα έξι σχεδόν συνεχή έτη, κατά τα οποία διώκησε τον Ο.Α.Π. αύτως ώστε οι εργάται και οι υπάλληλοί μας να ατενίζουν με εμπιστοσύνην ες το μέλλον.

Δεν είναι δυνατόν, ως εκπρόσωπος των λιμενεργατών, να ξεχάσω την στοργήν και την αγάπην του κ. Γενικού Διευθυντού προς τους εργάτας και υπαλλήλους.

Θ. ΠΑΓΓΟΣ (Μέλος του Δ. Συμβουλίου του Ο.Λ.Π):

«Δεν είναι εις την πρόθεσίν μου να θελήσω να είπω τι περί του μέλλοντος να αναλάβη την Γενικήν Διεύθυνσιν, αλλά εύχομαι να είναι εξ ίσου ικανός με τον αποχωρούντα κ. Γενικόν, η αποχώρησις του οποίου είναι ενδεχόμενον να προκαλέσει κενόν δυσαναπλήρωτο.

Καθ' όλον το διάστημα της θητείας του κ. Γενικού Διευθυντού, δεν είχε ακουστεί ουδέν παράπονον εναντίον του».

Στο ίδιο πνεύμα μίλησαν, εκ μέρους του Δ. Συμβουλίου και οι κ.κ. ΑΝ. ΤΑΓΑΛΑΚΗΣ και ΑΧ. ΚΑΡΑΣ. Μετά την παραίτησή του από τον Ο.Λ.Π., ο Μανώλης Κελαϊδής έγραψε δύο βιβλία: «Αναμνήσεις από την Αεροπορία» και «Η Ανασυγκρότησις της Αεροπορίας». Έχουνε αντικείμενο την Αεροπορία και τα δύο, μα και το ημερολόγιό του, κατά το μεγαλύτερο μέρος, έχει το ίδιο αντικείμενο.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΜΜ. ΚΕΛΑΪΔΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Την 27-10-1980 ομίλησε περί της Αεροπορίας στο Πολεμικό Μουσείο στην Αθήνα, για την περίοδο του Ελληνοϊταλικού Πολέμου. Κάποια στοιχεία από την ομιλία αυτή παραθέτουμε εδώ:

«Η Ελληνική Αεροπορία το 1940 εβρέθηκε με 166 πολεμικά αεροπλάνα. Τα 124 είχανε αγοραστεί μετά το 1936. Είχανε παραγγελθεί ακόμα 107 πολεμικά αεροπλάνα σε γαλλικές, αγγλικές και γερμανικές βιομηχανικές εταιρείες, καταδιωκτικά, βομβαρδιστικά και στρατιωτικής συνεργασίας, αλλά δεν μας παρεδόθησαν, λόγω της εκρήξεως του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Εις τον Αρχιστράτηγο, με την κήρυξη του πολέμου και στην Ελλάδα, διετεθήσαν 13 Μοίρες με 154 πολεμικά διαφόρων τύπων.

Οι αεροπόροι μας αφηφούντες τον κίνδυνο, και αδιαφορούντες για την υπεροχή του εχθρού σε ποιό-

τητα και ποσότητα, γενικά του πολεμικού υλικού, προέβαιναν σε επιθέσεις με βομβαρδισμούς εχθρικών θέσεων, καταδιώξεις εχθρικών αεροπλάνων και προσφοράς πολύτιμης συνεργασίας σε Στρατό Ξηράς και στο Ναυτικό, μα και σε αεροφωτογραφήσεις και παρατηρήσεις από αέρος των εχθρικών θέσεων, προσφέροντες τεράστιο έργο.

Απώλειες της Ελληνικής Αεροπορίας: Κατά το διάστημα του πολέμου, μας καταρρίψανε οι εχθροί 35 αεροπλάνα και χάσαμε 51 ιπτάμενους αξιωματικούς και υπαξιωματικούς της Αεροπορίας.

Απώλειες εχθρικών Αεροποριών κατά το ίδιο διάστημα:

Ιταλικά βομβαρδιστικά και καταδιωκτικά: 58

Γερμανικά βομβαρδιστικά και αναγνωριστικά: 5

Ακόμα 23 ιταλικά αεροπλάνα έπαθαν βλάβες. Ίσως καταστράφηκαν μερικά. Στους παραπάνω αριθμούς δεν συμπεριλαμβάνονται όσα κατέρριψε το Αντιαεροπορικό Πυροβολικό και όσα καταστραφήκανε στα αεροδρόμιά τους από βομβαρδισμούς ελληνικών αεροπλάνων».

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΚΕΛΑΪΔΗ

*Η σύζυγος του Ευαγγελία, το γένος Αναγνωστάκη,
καταγωγής από το Ρέθυμνο*

Ο Μανώλης Κελαϊδής, νέος και όμορφος αεροπόρος στην Θεσσαλονίκη και στην εκεί μεγάλη Παροικία της Κρήτης, γνώρισε και μνηστεύτηκε την Ευαγγελία Αναγνωστάκη καταγωγής από τα Ρούστικα Ρεθύμνου. Η Ευαγγελία Αναγνωστάκη ήταν κόρη του Εφέτη Αναγνωστάκη Μανώλη με ιδιαίτερη μόρφωση και καλλιέργεια. Ο Εφέτης Αναγνωστάκης είχε και άλλα παιδιά που διακριθήκανε στις επιστήμες και τα γράμματα (ιατρό, φαρμακοποιό, γαμπρό τον Βουρεξάκη, τον στρατιωτικό γιατρό από το Ρέθυμνο και εγγόνια που και σήμερα διακρίνονται στα γράμματα, όπως ο γιατρός και λογοτέχνης - ποιητής Αναγνωστάκης Μανώλης και η συγγραφέας και σκηνοθέτης Λούλα Αναγνωστάκη, συνεργάτης του Καρόλου Κουν).

- Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι ο γιατρός - ποιητής Μανώλης Αναγνωστάκης, γλίτωσε τον θάνατο, λόγω καταδίκης του από δράση του στον Εμφύλιο, χάρις στην επέμβαση του Μανώλη Κελαϊδή.
- Από τον γάμο του απέκτησε δύο παιδιά, τον Παναγιώτη, που ήταν αριστοβάθμιος του Πειραματικού Σχολείου Αθηνών και Πολιτικός Μηχανικός του Ε.Μ.Π. και την Θεανώ, Αρχιτέκτονα του Ε.Μ.Π. Τον μοναχογιό του Πάνο, έχασε σε ηλικία

48 ετών από καρδιά, η δε κόρη του σταδιοδρόμησε στο ΥΠΕΧΩΔΕ και εξελίχθηκε σε ανωτάτη υπάλληλο.

- Αυτός πέθανε τον Γενάρη του 1989 σε ηλικία 89 ετών, μετά από ένα τροχαίο ατύχημα στην Αθήνα, όπου ετάφη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών.

Εδώ θέλω να ανακεφαλαιώσω και να σημειώσω ορισμένα ιδιαίτερα ιστορικά στοιχεία που δεν συναντούμε εύκολα σε άνθρωπο και που δείχνουν το μεγαλείο του Ανδρός.

1. Στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο, ήταν διοικητής της Βάσης Σέδες και Αρχηγός της Αεροπορίας Δίωξης πήρε δε την πρωτοβουλία να μετακινήσει τα αεροσκάφη κοντά στα πεδία των μαχών ενώ η έγκριση του Επιτελείου ήλθε εκ των υστέρων. Η αξία αυτής της πρωτόγνωρης πρωτοβουλίας του στα στρατιωτικά δεδομένα, ήταν μεγάλη διότι και αναχέτιζε τα εχθρικά αεροσκάφη έγκαιρα και δεν κτυπούσαν δικούς μας κρίσιμους στόχους και ενεθάρυνε τις μαχόμενες δυνάμεις της ξηράς γι' αυτό, και συνέβαλε τα μέγιστα στον νικηφόρο αγώνα μας κατά των Ιταλών.

2. Στην κατεχόμενη Κρήτη διαχειρίστηκε βοήθεια και ως Ηγέτης της Αεροπορίας, πολλούς πόρους, αλλά αυτός μέχρι που πέθανε, ξεχρέωνε το σπίτι που του έδωσε η Υπηρεσία (ΑΟΟΑ) και απέκτησε πρώτο ΙΧΕ, αυτό που του έδωσε ο γιος του, ο Πάνος, το μεταχειρισμένο αυτοκίνητό του, σε προχωρημένη ηλικία.
3. Ήταν Γενικός Διευθυντής στον Ο.Α.Π. και δεν πληρωνότανε. Όταν δε το έμαθε ο Πρωθυπουργός ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, κάλεσε τον Αντιπρόεδρο της Κυβερνήσεως Παναγιώτη Κανελλόπουλο και του ανέθεσε να τακτοποιήσει το θέμα. Ο Κελαϊδής όμως απάντησε στο φίλο του Κανελλόπουλο και συνεργάτη από το Κάιρο, «Η Πατρίδα μου δίνει σύνταξη, δεύτερη αμοιβή δεν θέλω».

Και επίσης για εμάς του Κρητικούς και Χανιώτες:

1. Ως εκπρόσωπος της Ελληνικής Κυβέρνησης του Καΐρου και φορέας ειδικών οδηγιών του Αντιπροέδρου της και Υπουργού Εξωτερικών, του συμπατριώτη μας ΣΟΦΟΚΛΗ ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, ηγή-

θηκε στον συντονισμό και την συνεννόηση των αντάρτικων ομάδων στον κοινό σκοπό κατά των κατακτητών και στην εν συνεχεία ομαλή μετάπτωση, αναίμακτα και χωρίς τους αδελφοκτόνους σκοτωμούς της υπόλοιπης Ελλάδας. Μέγα επίτευγμα της εποχής εκείνης.

2. Ως Αρχηγός της Πολεμικής Αεροπορίας, εκτός από τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση της Αεροπορίας και της μετάπτωσής της από τα ελικοφόρα αεροσκάφη στα αεροθούμενα δημιούργησε το νέο αεροδρόμιο των Χανίων στο Ακρωτήριο, που ήταν και είναι το μεγαλύτερο αναπτυξιακό έργο της Δυτικής Κρήτης της εποχής του και ίσως έως σήμερα. Γι' αυτό οφείλουμε, αλλά ιδιαιτέρως η Πολεμική Αεροπορία, να δώσει το όνομά του στο Στρατιωτικό Αεροδρόμιο της Σούδας, εις μνήμη του δημιουργού του.

3. Ως Γενικός Διευθυντής του Ο.Λ.Π. τα έξι χρόνια, στάθηκε δίπλα σε κάθε Χανιώτη ή Κρητικό, για να του δώσει δουλειά στον Ο.Λ.Π. Είναι εκατοντάδες οι Χανιώτικες οικογένειες που βρήκαν δουλειά στο Λιμάνι του Πειραιά, με την βοήθειά του.

4. Τέλος, κάτι που δεν είναι ευρέως γνωστό για τον Πτέραρχο Κελαϊδή, είναι η βαθιά του προσήλωση στα Δημοκρατικά Ιδεώδη:

- Όταν αποστρατεύτηκε, του προτάθηκε να αναλάβει Αρχηγός του Στρατιωτικού Οίκου, του Βασιλέα Παύλου. Ένας αγωνιστής όμως, δεν θα μπορούσε εύκολα να συμβιβαστεί με το πρωτόκολλο της Αυλής, γι' αυτό επιμελώς το απέφυγε.
- Στις εκλογές του Μαΐου 1967 (που τελικά δεν έγιναν λόγω δικτατορίας) τον παρακάλεσε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος να ηγηθεί του συνδυασμού της ΕΡΕ στα Χανιά. Του είχε προταθεί και από τον Κ. Καραμανλή το 1958, 1960 και 1963, αλλά το απέφυγε. Ομοίως του είχε προταθεί και από τον Σοφοκλή Βενιζέλο που ομοίως απέφυγε. Το 1967 όμως, που είχαν μεσολαβήσει τα Ιουλιανά του 1965 και η μετέπειτα αστάθεια της Δημοκρατίας και που η δικτατορία ήταν ορατή, είχε χρέος έναντι της Δημοκρατίας που κινδύνευε, να μην αρνηθεί να βοηθήσει την προσπάθεια του μεγάλου Δημοκράτη αγωνιστή, του σοφού Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Και είπε το ναι. Και ενοικίασε γραφείο στην οδό Αποκορώνου στα Χανιά και το

προετοίμασε. Ήλθε όμως η δικτατορία της 21 Απριλίου και οι εκλογές δεν έγιναν.

Όπως έφτασε στα αυτιά μου, από αυτόπτη μάρτυρα στο θέρετρο της Αεροπορίας στον Άγιο Ανδρέα Αττικής, ένα βράδυ του θέρους, του 1967, εκεί που καθόταν με τη γυναίκα του και περιστοιχιζόμενος από πάρα πολλούς συναδέλφους του, μας λέγει ότι εμφανίστηκε ο Παττακός και ακολούθησε η ακόλουθη στιχομυθία:

Παττακός: *«Καλησπέρα, κύριε Αρχηγέ»*

Κελαϊδής: *«Ταξίαρχε, τι είναι αυτά που κάνετε; Που θα οδηγηθεί η Χώρα; Ντροπή σας! Δεν θέλω καμία κουβέντα μαζί σας».*

Τα μάζεψε ο Παττακός και με σκυμμένο κεφάλι αποχώρησε.

Αυτός ήταν ο άγνωστος σε πολλούς, αλλά γνωστός στην Ιστορία, Πτέραρχος Εμμανουήλ Παναγιώτη Κελαϊδής, Επίτιμος Αρχηγός ΓΕΑ και τ. Υπουργός Αεροπορίας, στενός συνεργάτης, τόσο σημαντικών Ελλήνων, που διετέλεσαν Πρωθυπουργοί και ελάμπρυναν την Ιστορία από το 1940 έως σήμερα (Τσουδερός Εμμανουήλ, Σοφοκλής Βενιζέλος, Θεμιστοκλής Σοφού-

λης, Νικόλαος Πλαστήρας, Κωνσταντίνος Μητσοτά-
κης, Παναγιώτης Κανελλόπουλος, Αλέξανδρος Παπά-
γος, Κωνσταντίνος Καραμανλής).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από όσα διαβάσαμε στην παρούσα εργασία και από τις γνωματεύσεις προσωπικοτήτων για τον Μανώλη Κελαϊδή, που αναφέρονται εδώ, βγαίνουν τα εξής συμπεράσματα:

Την Ελλάδα την ξέρουμε και ως «Ψωροκώσταινα». Δεν την έκανε ο Θεός «Ψωροκώσταινα». Αυτός απλόχερα της έδωσε όλα Του τα καλά. «Ψωροκώσταινα» την καταντήσανε:

1. Η κακοδιοίκηση
2. Η κακοδιαχείριση και
3. Η διχόνοια

Ο Μανώλης Κελαϊδής, όχι μόνο ήτανε άτρωτος από τα μικρόβια των ανωτέρω παθήσεων, μα ήτανε πολέμιος όπως αποδεικνύεται.

- Α) Ότι αφορά την καλοδιοίκηση: Εισ όλες τις Μονάδες που εδιοίκησε στην πολυετή καριέρα του, άφησε άριστες εντυπώσεις, «από την κορυφή μεχρι τον πάτο», μα ιδιαίτερα οφθαλμοφανή

είναι τα αποτελέσματα της καλοδιοικήσεως στην προσφορά του σαν Αρχηγού της Πολεμικής Αεροπορίας και επίσης σαν Γενικού Διευθυντή στον Ο.Λ.Π. που τα άφησε τα πράγματα και στις δύο αυτές περιπτώσεις νοικοκυρεμένα όσο δεν ήτανε ποτέ άλλοτε.

Β) Ότι αφορά την καλοδιαχείριση: Συνήθως οι Γενικοί Διευθυντές των μεγάλων οργανισμών, το θεωρούνε ευκαιρία για να πολλαπλασιάσουνε την οικονομική τους επιφάνεια, κλέβοντας έμμεσα και άμεσα. Ο Μανώλης Κελαϊδής στον ΟΛΠ έκαμε Γενικός Διευθυντής 70 μήνες. Επάταξε τις σπατάλες και τα ρουσφέτια, μα κάτι προτοφανές για τα ελληνικά χρονικά: Αυτούς τους 70 μήνες εδούλεψε όσο μπορούσε καλύτερα, μα δεν εισέπραττε τα δικαιώματά του. Ενώ οι άλλοι έπαιρναν και σύνταξη και μισθό και τον οργανισμό τον παρέδωσαν στον Κελαϊδή σε όχι καλή κατάσταση, μα τον παρέδωσαν σε καλά χέρια και τον νοικοκυρέψανε.

Γ) Ότι αφορά την ομόνοια: Με όλες του τις δυνάμεις εργάσθηκε ο Κελαϊδής για να καταφέρει μια συνεργασία και μια ομόνοια ανάμεσα στις αντίπαλες οργανώσεις από άλλα κέντρα, επετεύχθει

όμως να μην γίνει μεγάλη αιματοχυσία στην Κρήτη και αυτό οφείλεται εν πολλοίς και στην προσπάθεια και το κύρος του Μανώλη Κελαϊδή.

Είναι λυπηρό που είναι τόσο σπάνιοι οι άνθρωποι όπως τον Μανώλη Κελαϊδή που υπηρετούνε στην κρατική μηχανή και ειδικά στα ύπατα αξιώματα. Αν είχαμε πολλούς τέτοιους, ο κόσμος και η ζωή θα ήτανε πολύ διαφορετικά.

Σε αναγνώριση της προσφοράς του ετιμήθηκε περί τις 20 φορές με παράσημα και μετάλλια από την Ελλάδα αλλά και από άλλα κράτη, μεταξύ των οποίων και ο Μεγαλόσταυρος του Φοίνικος. Επίσης του απενεμήθη ισοβίως ο τίτλος του επίτιμου Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου της Αεροπορίας.

Οι απλοί άνθρωποι ανήκουνε στην οικογένειά τους. Οι μεγάλοι άντρες που κατανάλωσαν τη ζωή τους για την Πατρίδα, για όλους μας, αυτοί ανήκουνε σε όλους μας και όλοι οφείλουμε να τιμούμε τη μνήμη τους.

- Θεωρώ ότι ο Δήμος Χανίων έχει την υποχρέωση να δώσει σε ένα δρόμο ανάλογο της προσωπικότητάς του και της προσφοράς του στη Κρήτη, το όνομα του μεγάλου αυτού πατριώτη.
- Αλλά και η Πολεμική Αεροπορία να αφιερώσει

το αεροδρόμιό της που αυτός εδημιούργησε στα Χανιά, και στεγάζει την 115 Πτέρυγα Μάχης, στον ιδρυτή της, δηλαδή η Αεροπορική Βάση Σούδας να έχει δεύτερο όνομα / ανάγνωση, αφιερωμένη στον Ιδρυτή της.

Τελειώνοντας θέλω να ευχαριστήσω τον νεότερο Πτέραρχο συνώνυμό του, παιδί του αδελφού του, του Νίκου, που και αυτός, δηλαδή ο Νίκος, ήταν ενεργό μέλος της Εθνικής Αντίστασης, τον Μανώλη Νικολάου Κελαϊδή, τον Μηχανικό, που με βοήθησε με βιβλιογραφία, στοιχεία και φωτογραφικό υλικό, αλλά και που ανέλαβε την επιμέλεια και το κόστος εκδόσεως του μικρού, αλλά νομίζω σημαντικού, αυτού πονήματος. Τον Μανώλη που όλοι γνωρίσαμε και αγαπούμε για το ήθος του, τις λαμπρές σοπυδές του στη ΣΜΑ, το ΕΜΠ και της ΑΣΟΕΕ, την πρόδοό του και την προσφορά του στην Αεροπορία αλλά και στα κοινά που ασχολείται εδώ στα Χανιά από το 1994 που αποστρατεύθηκε έως και σήμερα.

Προσφορά στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση που ήταν μεγάλη και πρωτοφανής, προσφορά στην Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού αλλά και προσφορά ανιδιοτελής, στο Νομό από το 1996 και μετά ως Πολιτικό Γραφείο και Πολιτευτής της Νέας Δημοκρατίας.

Με τη σύζυγό του Ευαγγελία, την σύζυγο του Σοφοκλή Κελαϊδή τη Μαρία (αδελφή του Μινωτή) και τον ανηψιό του Μανώλη σε βάφτιση στα Χανιά στο «Λόντο Μπάρ». Βάφτιση του Τσικουδάκη από τα Μεγάλα Χωράφια και του Χαριτάκη από το Στύλο.

Στίχοι αφιερωμένοι στον
ΜΑΝΩΛΗ ΚΕΛΑΪΔΗ
(ΑΝΤΙΠΤΕΡΑΡΧΟ, ΑΡΧΗΓΟ
ΤΗΣ Π. ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ)

Τον Κελαϊδή, τον Αρχηγό, στην Αεροπορία
Πολύ μεγάλο ήρωα, τον γράφει η ιστορία.
Μανώλη τον ελέγανε, παιδί του Παναγιώτη,
Καύχημα έχουν τα Σφακιά τον τέτοιο πατριώτη.
Βάπτισμα επήρε του πυρός εις τη Μικρά Ασία
Κι η μοίρα του τον έριξε εις την αιχμαλωσία.
Εννέα μήνες οι εχθροί εκεί τον εκρατούσαν
Και για νεκρό, στο σπίτι του, όλοι τον θεωρούσαν
Και τότε που εγύρισε ο Κελαϊδής στην Κρήτη,
Του είχαν κάνει κόλλυβα στο πατρικό του σπίτι.
Στο χτύπημα των Ιταλών εις τα σαράντα ένα,
Σαν Διοικητής Διώξεως πολλά έχει προσφερμένα.
Και τις Μονάδες Κρούσεως, αυτός τις διοικούσε.
Και τους φασίστες Ιταλούς, εύστοχα τους χτυπούσε.
Και όταν εις τους Γερμανούς, η Χώρα είχε περάσει,
Αυτός από την Αφρική συνέχιζε την δράση.
Και τον καιρό της Κατοχής, ήρθε κρυφά στην Κρήτη,
Εκπρόσωπος εις το νησί, Έλληνα Κυβερνήτη.

Κι ερώθυμιζε την κίνηση που κάναν τα γρανάζια,
να προξενούν στους Γερμανούς φθορές και σαμποτάζια.

Σε κάθε επιχείρηση πρώτος από τους πρώτους,
Κι όταν στη Μέση ανατολή εκπαίδευε πιλότους,
Οι Έλληνες κι οι Βρετανοί που τα βουνά εγυρίζαν,
Είχαν την προστασία του, σωτήρα τον γνωρίζαν.

Και σαν απαλλαχθήκαμε απ' την αιχμαλωσία,
Εφρόντιζε να μη γενεί κι εδώ ματοχυσία.

Σ' εκείνη την προσπάθεια βοήθησαν και άλλοι,

Και δεν εγένει στο νησί ματόχυση μεγάλη
Εβγήκε όλους τους βαθμούς στην Αεροπορία.
Βγήκε του όπλου Αρχηγός, κι έγραψε ιστορία.

Την Αεροπορία μας έφερε σε τάξη,

Μα δεν υπήρχε πιο ψηλά άλλος βαθμός να φτάξει.

Μα σαν αποστρατεύτηκε, ακόμα συνεχίζει,

Του τόπου τα συμφέροντα να τα υποστηρίζει.

Σαν Γενικός Διευθυντής Οργανισμού Λιμένος.

Δεν ξαναήταν ο Ο.Λ.Π. πιο νοικοκυρεμένος.

Δεν ξαναγίνηκε στον Ο.Λ.Π. σ' όλα τα χρονικά του,

Που να μην παίρνει ο Γενικός τα δικαιώματά του.

Τον είχανε και Υπουργό της Αεροπορίας,

Ολόκληρο κεφάλαιο είναι της Ιστορίας.

Φίλος του Κανελλόπουλου, και του Παπάγου φίλος,

Κι ο Βενιζέλος Σοφοκλής, φίλος καλός κι εκείνος.

Το έτος ογδόντα οχτώ, επέθανε κι ετάφη,

Μα τα Μεγάλα Ονόματα δεν τα σκεπάζουν τάφοι.

Κανάκης Γερωνυμάκης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Απόσπασμα από το βιβλίο «Στο φως του Λύχνου» 1990, της Ζωής Μητσοτάκη.
2. Μία δεύτερη ανάμνηση, του Γιάννη Γρηγ. Πωλογεώργη
3. Για την αποστολή στον Πόλεμο της Κοραίας του Παναγιώτη - Βαρδή Παπαδάκη, στην Αεροπορική Επιθεώρηση.
4. Ο πρόλογος του Συγγραφέα - Δημοσιογράφου Νίκο Αγγελή, σε βιβλίο του Πτέραρχου Κελαϊδή «Αναμνήσεις από την Αεροπορία», Αθήνα 1972.
5. Η πρώτη Αντιστασιακή Οργάνωση της Κρήτης, η Α.Ε.Α.Κ., στις 7 Ιουνίου 1941.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΛΥΧΝΟΥ της Κυρίας Ζωής Ελευθ. Μητσοτάκη

Άποσπασμα από τό βιβλίο αυτό, πού στίς σελίδες 70 καί 71 είναι άφιερωμένο στόν Έμμανουήλ Παναγιώτη Κελαϊδή Λοχία τής V Μερραρχίας Κρήτης από τό μέτωπο τής Μικράς Άσίας τήν Πρωτοχρο- νιά τοῦ 1922.

Είναι έπιστολή του πρós τό Λύκειο Έλληνίδων, τής 27 Ίανουαρίου 1022 σέ άπάντηση εύχών του Λυκείου, πού οί Κυρίες (τής έποχής) έπλεκαν φανέλες, κάλτσες καί περιλαιμία καί τίς έστελναν στους άνθρώπους μας στό μέτωπο, μέ ένα ζεστό λόγο.

Άπό τήν συγγραφέα τοῦ βιβλίου καί πρόεδρο τοῦ Λυκείου κυρία Ζωή Μητσοτάκη καί τό Λύκειο, άξιολογήθηκε σάν ένα από τά τρία καλύτερα γράμματα από τά έκατόν έξήντα πού βρέθηκαν στό άρχειο τοῦ Λυκείου τό 1990.

Πρωτοχρονιά '22

Αΐσιον καί εύτυχές τό νέον έτος 1922.

Πρωτοχρονιάτικη νύχτα στό μέτωπο! Πρωτοχρονιά- τικη νύχτα... *είς τās χιονοσκεπεΐς κορυφάς τής Μικρα- σιατικῆς γῆς...!* Ένοιωσαν άραγε τήν άλλαγή τοῦ χρό- νου οί φαντάροι μας; Σήμανε τήν δωδεκάτην κάποιο ρολόι;

Ούτε δῶρα, ούτε εὐχές κι ούτε βέβαια πυροβολισμούς χαρᾶς γιά τήν ὑποδοχή τοῦ χρόνου. Μιά νύχτα σάν ὅλες τίς ἄλλες γιά τούς στρατιῶτες μας. Δέν ἦταν ἄλλωστε ἡ μόνη Πρωτοχρονιά στό μέτωπο... *Ἵπηρετῶ δυό πενταετίες... γράφει ἕνας..., ἀπό τό 1914, ἄλλος...*

Κι ὅμως ἦταν ἡ σημαδιακή Πρωτοχρονιά. Νάταν ἄραγε τό ὅτι πέρασε ἡ Πρωτοχρονιά χωρίς εὐχές, αὐτό ποῦ δέν μπόρεσε νά ἀλλάξει τήν κακή μοίρα αὐτοῦ τοῦ χρόνου; Ποιός μπορούσε νά ξέρει τί ἔκρυβε αὐτός ὁ καινούργιος χρόνος; Τί μπορούσε ἄραγε, Θεέ μου, νά ἀποτρέψει ἐκείνη τήν τραγική μοίρα;

Ἐνας λοχίας ἐξ Ἀποκορώνου, ὁ Ἐμμανουήλ Κελαϊδής - μετέπειτα ἀρχηγός τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἀεροπορίας - τῆς V Μεραρχίας Κρητῶν, ...εἰς, μεταξύ ἐκείνως εἰς οὓς ἔλαχεν ὁ κληρὸς νά φυλλάττωσιν τά σύνορά της μεταλυνθείσης Πατρίδος μας....., ἀπό τόν Ἰανουάριο προβλέπει καί ἐπισημαίνει: Τό ἴδρυθέν διά τῆς μεγαλοφυίας τοῦ Μεγάλου Ἀρχηγοῦ μας καί νῦν ἐπαπειλούμενον νά καταρρεύσει λαμπρόν οἰκοδόμημα. Γράφει ἀπό τό μέτωπο χωρίς νά φοβᾶται τή λογοκρισία...

Μέτωπον τή 27 Ἰανουαρίου 1922

Μή λησμονεῖτε ὅτι μεταξύ ἐκείνων εἰς οὓς ἔλαχεν ὁ κλῆρος νά φυλάττωσιν τά σύνορά της μεγαλυνηθείσης Πατρίδος μας ὑπάρχουν καί πολλοί ἐκ Χανίων οἵτινες πιστοί εἰς τᾶς παραδόσεις τῶν προγόνων τῶν συνεχίζοντες τήν ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς ἀγαπητῆς μας Πατρίδος, παραμένουν ἐδῶ στά χιονοσκεπῆ βουνά τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὄντες βέβαιοι ὅτι ἀνταποκρινόμεθα εἰς τήν ἐπιθυμίαν τοῦ Μεγάλου μας Ἀρχηγοῦ, δυστυχῶς ὅμως σήμερον ἀπουσιάζοντος, ἵνα κρατήσωμεν τό διά τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ ἰδρυθέν καί νῦν ἐπαπειλούμενον νά καταρεύσῃ λαμπρόν οἰκοδόμημα.

Διατελῶ μεθ ὑπολήψεως

Ἑμμ(άνουήλ) Πάν. Κελαϊδῆς

Λοχίας

43ον Σύνταγμα Πεζικοῦ 3ος Λόχος

V Μεραρχία «Κρητῶν» Τ.Τ. 927

ἐξ Ἀποκορώνου Χανίων

ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΜΝΗΣΗ

Στα όσα παραστατικά αφηγήθηκε στις προηγούμενες σελίδες για την αεροπορική επιδρομή στον γερμανοκρατούμενο Ακονέ Σφακίων ο κ. Κανάκης Γερωνυμάκης, έρχεται να προσθέσει τις δικές του νεανικές αναμνήσεις ένας ακόμη αυτόπτης μάρτυρας. Πρόκειται για τον συνεπαρχιώτη μας κ. Γιάννη Γρηγ. Πωλογεώργη, τον μετάπειτα γνωστό πανελλήνιο πρωταθλητή δισκοβολίας του Παναθηναϊκού.

Γεννημένος το 1932, είναι εγγονός του Νιμπριώτη Γιάννη Ντουρουντού (παρανόμι «Δύλογος», επειδή το χρώμα των ματιών του ήταν δυο λογιών). Το σπίτι του παππού ήταν λίγο παραπέρα από την εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Το σπίτι του πατέρα του Γιάννη, επίσης στη Νίμπρο, ανάμεσα σε σχολείο και καφενεία. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής, μόλις τα καλοκαίρια έκλειναν τα σχολεία στα Χανιά, οι γονείς του τον έστελναν στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς.

Εκείνη τη μέρα που έγινε η αεροπορική επιδρομή, το

αγόρι είχε κατεβεί με τη στάμνα στα πηγάδια του χωριού, για να κουβαλήσει νερό στο σπίτι τους. Φυσικά, είχε μαζί του το απαραίτητο «συγκλί» και σχοινί. Άλλα παιδιά, βρίσκονταν παραδίπλα. Τη στιγμή ακριβώς που ανέβαζε το σκεύος από το πηγάδι, άκουσε έντονο θόρυβο αεροπλάνου που πλησίαζε από την πλευρά του Ασκύφου. Δεν φαινόταν όμως, διότι προχωρούσε σύρριζα σχεδόν με τις κορυφές των βουνών. Όπως κατάλαβε αργότερα, ο πιλότος επιδίωκε να μη δίδει στόχο στα κανόνια που είχαν οι Γερμανοί στον Ακονέ.

Πέρασε από τη Νίμπρο, ανέβηκε αστραπιαία στην κορυφή του Ακονέ. Εκεί ήταν ο στόχος του, διότι τότε ακούστηκαν συνεχείς ριπές από τα πολυβόλα του αεροπλάνου και οι εκρήξεις μικρών βομβών που έρριχνε εναντίον των γερμανικών εγκαταστάσεων. Ύστερα, χύθηκε με ταχύτητα προς την κατεύθυνση του Φραγκοκάστελλου.

Στο μεταξύ από το φόβο του, ο μικρός Γιάννης είχε αφήσει την άκρη του σχοινοῦ που κρατούσε, με αποτέλεσμα το συγκλί να πνιγεί στο νερό του πηγαδιού, συμπαρασέρνοντας και το σχοινί.

Το απόγευμα, το παιδί ξαναγύρισε στα πηγάδια. Στην άκρη άλλου σχοινοῦ που κρατούσε, είχε δεμένο

ένα συγκλί για να το ανασύρει.

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή, ένα μικρό στρατιωτικό φορτηγό αυτοκίνητο έφθασε στα πηγάδια. Επέβαιναν τρεις Γερμανοί φαντάροι, οι οποίοι κατέβηκαν για να πάρουν νερό σε δοχεία δικά τους.

Το πίσω τμήμα του αυτοκινήτου, η καρότσα, ήταν σκεπασμένο χαλαρά με ένα ελαφρό μουσαμά, που κυμάτιζε με τον αέρα. Το παιδί αποφάσισε να απομακρυνθεί. Καθώς περνούσε σύρριζα από το φορτηγό, ο αέρας σήκωνε για άλλη μια φορά τον ελαφρύ μουσαμά. Και τότε είδε ότι στην καρότσα υπήρχαν ξαπλωμένοι, νεκροί, δύο Γερμανοί στρατιώτες. Σε λίγο, το στρατιωτικό αυτοκίνητο έφυγε προς τα Χανιά.

Αργότερα έγινε γνωστό ότι εκτός από τους νεκρούς, το ελληνικό αεροπλάνο είχε προκαλέσει σημαντικές ζημιές και στις εγκαταστάσεις του εχθρού.

Όταν τελείωσε ο πόλεμος, όλοι πληροφορήθηκαν ότι θαρραλέος πιλότος εκείνης της ριψοκίνδυνης αποστολής ήταν ο τότε σμήναρχος και κατόπιν πτέρναρχος Εμμ. Π. Κελαϊδής.

Το επόμενο καλοκαίρι, ο αξιωματικός έφθασε μέχρι τη Νίμπρο. Ο Γιάννης Γρηγ. Πωλογεώργης ήταν πάλι στο χωριό. Μας λέει ότι θυμάται σαν να 'ναι τώρα, τη

σκινη: Ο πιλότος κάθισε στη σκιά που έκαναν οι μουριές, έξω από το καφενείο του Ζηρούχη. Ο καφετζής είπε στον μικρό να τρέξει μέχρι το σπίτι του παππού του και να τον ειδοποιήσει ότι «τον ζητά ο αεροπόρος ο Κελαϊδής». Λίγο αργότερα, η φιλική συζήτηση είχε φουντώσει κάτω από τις μουριές, με τη συμμετοχή κι άλλων συγχωριανών.

Ο επισκέπτης διηγήθηκε τη διαδρομή του από το Κάιρο. Κι ο καθένας πρόσθετε τις δικές του αναμνήσεις επ' αυτού. Φυσικά, ο μικρός είπε για το συγκλί που «πνίγηκε» και για τους σκοτωμένους Γερμανούς που είδε στην καρότσα του φορτηγού.

E.M.K.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ
1950-1953
ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ 13ΟΥ ΣΜΗΝΟΥΣ
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΜΕ Α/Φ C-47 DACOTA

ΜΙΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΕΝΟΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΥ
ΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ, ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ
50 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΚΟΡΕΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΤΕΡΩΝ

Υποπτέραρχος (Ι) ε.α. Παναγιώτης-Βαρδής Παπαδά-
κης*

Γενικά περί του Πολέμου της Κορέας

Το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1945, σηματοδότησε τον τερματισμό μιας σύρραξης με τα ολέθρια αποτελέσματα που αυτή επέφερε σε ένα ευρύ φάσμα κρατών και κοινωνιών. Η πολυπόθητη ειρήνη

* 1993= Χανιώτης ο κ. Παπαδάκης και Χανιώτης ο Αρχηγός της Αεροπορίας εκείνη την περίοδο ο Πτέραρχος Κελαϊδής.

που εισήλθε έμελλε να είναι φαινομενική και εύθραυστη. Στις 25 Ιουνίου 1950 ξέσπασε ο πόλεμος της Κορέας όταν τα στρατεύματα της Βόρειας Κορέας εισέβαλαν αιφνιδιαστικά στην επικράτεια της Νότιας Κορέας, με επακόλουθο, πολύνεκρες συγκρούσεις.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), με βάση τις αρχές που πρεσβεύει, επιστράτευσε τις δυνάμεις του για την επικράτηση της ειρήνης στη μακρινή Ασία. Η Ελλάδα χώρα φιλειρηνική, σεβόμενη τις υποχρεώσεις της ως μέλος του ΟΗΕ, ανταποκρίθηκε στη σχετική έκκληση του διεθνούς αυτού οργανισμού και συμμετείχαν, μαζί με άλλες δυνάμεις¹, με ένα Εκστρατευτικό Σώμα.

Το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος (ΕΚΣΕ) περιέλαβε στη δύναμή του ένα ενισχυμένο Τάγμα Πεζικού και ένα Σμήνος της Αεροπορίας, το 13ο Σμήνος Μεταφορών, με αεροσκάφη C-47 Dakota.

¹ Στον πόλεμο συμμετείχαν δυνάμεις από τις Αιθιοπία, Αυστραλία, Βέλγιο, Βρετανία, Γαλλία, Ηνωμένες Πολιτείες, Καναδάς, Κολομβία, Λουξεμβούργο, Νέα Ζηλανδία, Νότια Αφρική, Ολλανδία, Ταϊλάνδη, Τουρκία, Φιλιππίνες, Δανία, Ινδίες, Νορβηγία και Σουηδία.

Ο Α/ΓΕΑ Υποπτέραρχος Εμ. Κελαϊδής παραδίδει τη σημαία κατά την αναχώρηση του 13ου Σμήνους για την Κορέα στον αρχηγό της αποστολής Επγό Ι. Χατζάκη

Προοίμιο του πολέμου

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στη διάσκεψη του Καΐρου, το φθινόπωρο του 1943, συμφωνήθηκε μεταξύ των ηγετών, του Αμερικανικού Προέδρου Ρούσβελτ, του Βρετανού Πρωθυπουργού Τσόρτσιλ και του Αρχηγού της Κίνας Στρατάρχη Τσαγκ-Κάι-Σεκ, όπως η Κορέα καταστεί ελεύθερη και ανεξάρτητη, απαλλαγμένη από την ιαπωνική κατοχή. Η απόφαση αυτή έγινε αποδεκτή και από τη Σοβιετική Ένωση στο Πότσδαμ το 1945, όταν και αυτή κήρυξε τον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας. Για το σκοπό αυτό

αποφασίστηκε όπως τα ρώσικα στρατεύματα αφοπλίσουν το βόρειο τμήμα της Κορέας και τα αντίστοιχα αμερικανικά το νότιο.

Με την ήττα της Ιαπωνίας το 1945 και την είσοδο των σοβιετικών και των αμερικανικών στατευμάτων στην Κορέα, δημιουργήθηκαν δύο ζώνες με διαχωριστικά σύνορα που ορίζονταν από τον 38ο βόρειο παράλληλο που τέμνει τη χώρα περίπου στη μέση. Τη βόρεια ζώνη κατέλαβαν οι Ρώσοι και τη νότια οι Αμερικανοί.

Στη Βόρεια Κορέα, με πρωτεύουσα την Pyongyang, οι Ρώσοι, από το φθινόπωρο του 1948, συγκρότησαν Λαϊκή Δημοκρατία, ενώ στη Νότια Κορέα, με πρωτεύουσα τη Σεούλ, η εθνοσυνέλευση, που προέκυψε από ελεύθερες - υπό την εποπτεία του ΟΗΕ - εκλογές το Μάιο του 1948, ανακήρυξε τη Δημοκρατία της Κορέας.

Το καθεστώς της Βόρειας Κορέας διακήρυττε ότι η εξουσία της κυβέρνησης της Λαϊκής Δημοκρατίας εκτείνεται σε όλη την Κορέα και συγχρόνως επεδίωκε την εσωτερική υποταγή της Νότιας Κορέας. Αποτέλεσμα των προθέσεων της Βόρειας Κορέας ήταν στις 25 Ιουνίου του 1950, τα στρατεύματά της να επιτεθούν αιφνιδιαστικά και απροκάλυπτα εναντίον της Δημοκρατίας της Νότιας Κορέας.

«Πρόλογος του Συγγραφέα - Δημοσιογράφου Νίκο Αγγελή, από τις Βρύσες Αποκορώνου στο βιβλίο του Πτέρραρχου Κελαϊδή, με τίτλο **ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΝ: Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ, 1924-1954**». Αθήναι 1972.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Εμμανουήλ Κελαϊδής είναι ο κατ' εξοχήν πολεμιστής. Επολέμησεν ως πεζός εις τους κάμπους της Μικράς Ασίας· ως πιλότος εις την Αλβανίαν· ως αντάρτης εις την κατεχόμενην Κρήτην. Μισόν αιώνα περίπου εμάχετο. Και ως ανώτατος αρχηγός της Ελληνικής Αεροπορίας έδωσε την σκληράν μάχην της αναγεννήσεώς της. Εις την τελευταίαν αυτήν μάχην είχε αντιπάλους ορατούς και σοράτους· μεγάλους και μικρούς· Έλληνας και ξένους. Και όμως εκέρδησεν. Και δύναται να λεχθή ότι ο Κελαϊδής είναι ο θεμελιωτής και δημιουργός συγχρόνου Πολεμικής Αεροπορίας. Εκείνος ο οποίος την επέρασεν από την εποχήν της έλικος εις την εποχήν του αεριοπρωθητήρος. Από τα ελικοφόρα εις τα αεριοπρωθημένα.

Ο Εμμανουήλ Κελαϊδής εγεννήθη τον Δεκέμβριον του 1900 εις το μικρόν χωρίον Μεγάλα Χωράφια Χανίων, επί των ερειπίων της αρχαίας πόλεως «Απτέρα».

Η οικογένεια του όμως κατάγεται από τα Σφακιά και συγκεκριμένως από το Ορεινόν χωρίον Μουρί. Οι Κελαϊδήδες είναι απόγονοι αρχοντικής οικογενείας της Βυζαντινής εποχής και έδωσαν διακεκριμένους αρχηγούς και πολεμιστάς εις τους αγώνας της Κρήτης και της Ελλάδος.

Μεταξύ άλλων ήτο ο ορμητικός Χατζη-Γιώργης Μουριώτης, καπετάνιος του 1821, του οποίου την ανδρείαν ύμνησεν ο λαός.

Έπεσεν εις τον εναντίον των Τούρκων αγώνα εκείνος, δια να δώση την θέσιν του εις σειράν άλλων αγωνιστών της οικογενείας:

Εις τον Παρθένιον Κελαϊδήν Αρχιμανδρίτην, ο οποίος υπήρξε πρωτουργός και έδρασε κατά την επανάστασιν του 1866-69. Εξελέγη και μέλος της Επαναστατικής Συνελεύσεως - διευθύνων νους της επαναστάσεως εκείνης· ο ίδιος υπεκίνησε και την επανάστασιν του 1877, εκ του εξωτερικού, όπου είχεν εξορισθή υπό του Σουλτάνου.

Εις τον Ξενοφ. Κελαϊδήν οπλαρχηγόν, όστις έπεσε γενναίως μαχόμενος κατά την επανάστασιν του 1866.

Εις τον Βασίλειον Κελαϊδήν οπλαρχηγόν, τραυματισθέντα κατά την επανάστασιν του 1896 εις την μάχην του Βάμου Αποκορώνου.

Εις τους Σταύρον Ι. Κελαϊδήν και Ιωάννην Μ. Κελαϊδήν, οπλαρχηγούς δράσαντας κατά τον πόλεμον 1912. Ο δεύτερος εκ τούτων και κατά τον Βόρειο-Ηπειρωτικόν αγώνα κατήρτισεν εξ ιδίων Σώμα και υπηρετήσε μέχρι τέλους απολύτως ανιδιοτελώς.

Τέσσαρες εφονεύθησαν κατά την μικρασιατικήν εκστρατείαν και τρεις εξετελέσθησαν υπό των Γερμανών κατά την κατοχήν, εκ της οικογενείας των Κελαϊδίδων.

Τα πρώτα γράμματα ο Εμμ. Κελαϊδής έμαθεν εις ένα ερειπωμένον πύργον του χωρίου του, ο οποίος διακρίνεται ακόμη ύπερθεν του Φρουρίου Ιτζεδίν επί του οροπεδίου της Απτέρας.

«Το διαμέρισμα του πύργου που απετέλει το Σχολείον του χωρίου, δεν είχε παράθυρα. Είχε μόνον πολεμίστρες, αι οποίαι εφράσσοντο δια να προφυλάσσωνται οι νεαροί μαθηταί από τον βόρειον άνεμον».

Από τον πύργον τούτον εξεκίνησεν ο Εμμ. Κελαϊδής το 1911, με το απολυτήριο του Δημοτικού εις τας χείρας και μεγάλα όνειρα εις την καρδιά, δια το Σχολαρχείον του Βάμου. Τα πρώτα δύο χρόνια ο νεαρός Κελαϊδής διέμενεν εις το Μετόχι των Σφακιανών Καπετάνιων, το λεγόμενον Γετίμ-Μετόχι και εκείθεν μετέβαινε πεζή εις Βάμον μετ' άλλων μαθητών.

Το 1918 ετελείωσε το Γυμνάσιον. Μετά ενεγράφη εις την Νομικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δεν ήτο όμως πλασμένος ο Κελαϊδής δια τον νομικόν κλάδον. Η ατίθασσος ψυχή του και αι προγονικάί καταβολαί τον ωδηγούν εις τον στρατιωτικόν κλάδον.

Μετ' ολίγον θα ακολουθήση το 7ον Σύνταγμα Κρητών εις την αιματηράν εκστρατείαν της Μικράς Ασίας. Θα πολεμήση ως πεζός εις σκληράς μάχας και θα κερδήση Αριστείον Ανδρείας.

Κατά την διάρκειαν της Μικρασιατικής Εκστρατείας θα εισαχθή εις την Σχολήν Εφέδρων και εκείθεν θα μεταπηδήσει εις την Στρατιωτικήν Σχολήν της Αεροπορίας.

Θα συμβάλη με όλας του τας δυνάμεις εις την οργάνωσιν του νέου Όπλου. Με σκληράν και επίπονον εργασίαν κατώρθωσε να κατακτήση την εμπιστοσύνην

των προϊσταμένων του και να ανέλθη κατ' εκλογήν όλας τας βαθμίδας μέχρι της κορυφής της Ιεραρχίας.

Η Ιταλική εισβολή τον εύρε Διοικητήν της Αεροπορίας Διώξεως. Τα Ελληνικά καταδιωκτικά, υπό την ηγεσίαν του, καίτοι ολίγα και κατωτέρας ποιότητας από τα εχθρικά, ετρομοκράτησαν την Ιταλικήν Αεροπορίαν με το θάρρος και την αρτίαν εκπαίδευσιν των πιλότων των και επέτρεψαν την ακώλυτον μεταφοράν του Στρατού μας εις το Μέτωπον.

Μετά την κατάρρευσιν ο Κελαϊδής δεν επέστρεφεν εις την οικίαν του. Ηθέλησε να συνεχίση τον αγώνα. Κατέφυγεν εις Κρήτην και εκείθεν εις Αίγυπτον, όπου ετέθη εις την διάθεσιν της εξορίστου Ελληνικής Κυβερνήσεως. Εκεί διώκησε βάσιν, εξεπαίδευσε πιλότους και εξετέλεσε λεπτάς αποστολάς. Η σύγκρουσις του με αναρχικούς παράγοντας τον ηνάγκασε να ζητήσει αποστολήν εις την κατεχόμενην πατρίδα.

Πράγματι εστάλη εις τας αρχάς του 1944 εις την Κρήτην, όπου ωργάνωσεν ομάδας Αντιστάσεως και πληροφοριών και, δια της προσωπικότητος και του κύρους του, απήλλαξε την νήσον από τον εμφύλιον σπαραγμόν, ο οποίος συνεκλόνησε την άλλην Ελλάδα μετά την απελευθέρωσιν.

Κατά τον ανταρτοπόλεμον 1946-1949 ο Κελαϊδής διώκει τας μαχίμους μονάδας της αεροπορίας, της οποίας η συμβολή εις τον αγώνα ήτο αποφασιστική.

Τέλος, ως αρχηγός της Αεροπορίας εκέρδησε τον αγώνα του εκσυγχρονισμού του υλικού, μαχόμενος κατά εντοπίων και ξένων, αντιμετωπίζων δολιοφθοράς και δολοπλοκίας.

Ως δυναμικός και ορμητικός άνδρας εδημιούργησεν αντιδράσεις και συμπαθείας, φίλους και εχθρούς. Η δράσις του απησχόλησεν επί έτη τους πολιτικούς και τον τύπον. Αλλά και εχθροί του ακόμη δεν του ημφεσθήτησαν ποτέ ότι ήτο τολμηρός και ακούραστος, ευθύς, τίμιος και αμερόληπτος στρατιώτης. Και αυτό το εύσημον διεκδικεί ο Πτέραρχος Κελαϊδής. Τίποτε περισσότερον.

Δια την δράσιν του εν πολέμω και εν ειρήνη ετιμήθη δι' εικοσάδος παρασήμων και μεταλλίων Ελληνικών και ξένων Κρατών, ως και δια του Μεγαλοσταύρου του Φοίνικος.

Τέλος του απενεμήθη ισοβίως ο τίτλος του επιτίμου Αρχηγού του Γεν. Επιτελείου Αεροπορίας.

Νικ. Αγγελής
Συγγραφεύς-Δημοσιογράφος

Η ΠΡΩΤΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ, 7 ΙΟΥΛΙΟΥ 1941

- Όπως είναι γνωστό η πρώτη επαναστατική πολεμική οργάνωση αντίστασης κατά των Γερμανών κατακτητών στην Κρήτη ήταν η **Ανώτατη Επιτροπή Αγώνα Κρήτης (Α.Ε.Α.Κ.)** που ξεκίνησε στις **7 Ιουνίου 1941**, δηλαδή μόλις 6 ημέρες ύστερα από την κατάληψη του νησιού μας από τους γερμανούς από τη Χαλέπα των Χανίων.
- Αυτή είναι και η πρώτη Ελληνική αντιστασιακή οργάνωση κατά των Γερμανών και ίσως και σε όλη την Ευρώπη.
- Αυτή αποφασίστηκε στην πρώτη Επαναστατική σύσκεψη τη νύκτα της 7ης Ιουνίου 1941 στο σπίτι του Εμμ. Κελαϊδή, υπαλλήλου τότε των Δικαστηρίων και αργότερα Αξιωματικού της Αεροπορικής Δικαιοσύνης που βρίσκεται στην οδό Κοκκινίδου, στη Χαλέπα, από τον γιατρό Γιάννη Παϊζη, τον Εμμ. Κελαϊδή και τον αδελφό του Παναγιώτη, από

τον Υπολοχαγό Γεώργιο Παπαδάκη, από τον Ανθυπολοχαγό Μαθιό Βαλαδάκη και από τους αδελφούς Μιαούλη. Όπως αναφέρει δε ο Γιατρός Ιωάννης Ν. Παΐζης στο βιβλίο του «Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ, ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ, Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ» Αθήναι 1971, εκτός των παραπάνω στοιχείων και το ότι «Δεν ήταν δυνατόν στην σκοτεινή εκείνη εποχή να μαζευτούν περισσότεροι εκείνη τη νύκτα».

Η ΑΕΑΚ στις 15 Ιουνίου ήδη έχει έτοιμο το πρωτόκολλο τιμής και θυσίας δια την απελευθέρωση της Κρήτης και υπογράφεται από την Οργανωτική της Επιτροπή, δηλαδή από τους εξής:

Αντισυνταγματάρχη Ανδρέα Παπαδάκη, Ιατρό Ιωάννη Παΐζη, δικηγόρο της Σητείας Ιωάννη Ιωαννίδη και ενός παλικαριού του Ανδρέα Πολέντα, μόλις τελειόφοιτου της Νομικής.

Το πρωτόκολλο ήταν το ακόλουθο: *«Πρωτόκολλο τιμής και θυσίας δια την απελευθέρωσιν της Κρήτης μας.»*

Η παγετώδης ομίχλη ήτις από της 21ης παρελθόντος Μαΐου εκάλυψε τη νύμφη του Λυβικού, ήρχισε να εξαπλούται πυκνότερα και ζοφωτέρα μετά την πλήρη

επικράτησιν των αιμοσταγών επιδρομέων και την εδραίωσιν της διατυμπανισθείσης υπό της προπαγάνδας του Γκαϊμπελς νέας τάξεως πραγμάτων, εν τη πολυπαθεστάτη και θρυλικήν πλέον καταστάσαν Νήσον μας, ήτις μετεβλήθη εις γην βασιλευομένην υπό σκότους και εις κήπον αληθούς κλαθμώνος.

Υπό το σκληρόν πέλμα των εθνικοσοσιαλιστικών και φασιστικών ορδών, δεν εσβέσθη το ζώπυρον της ελευθερίας, αλλά ανορθούται πάλιν η Κρητική ψυχή. Δια του παρόντος δε πρωτοκόλλου συγκροτείται ο πυρήν της απελευθερωτικής επιτροπής επί τη ελπίδι ότι εντός ολίγου θα ολοκληρωθή η οργάνωσις μας και η κεντρική αυτή μηχανή, δια της προσλήψεως αντιπροσώπων εξ όλων των νομών της Μεγαλονήσου, ως και δια του διορισμού επαρχιακών αντιπροσώπων καθ' όλην την Κρήτην.

Ελπίζομεν και ευχόμεθα, όπως το σήμερον καταρτισθέν πρωτόκολλον μας αποτελέση και αφετηρίαν δι ης θα θραυθώσιν αι αλύσεις της δουλείας και θα διαγραφή το πλαίσιον των πεπρωμένων μας.

Οι κάτωθι υποφαινόμενοι υποσχόμεθα δια του λόγου της τιμής μας, ότι θα παραβέψωμεν πάντα κίνδυνον και πάσαν δαπάνην, εργαζόμενοι ακαμάτως δια την απόδοσιν της ελευθερίας και την απομάκρυνσιν

των αιμοσταγών επιδρομέων. Θα συνεχίσωμεν τους ωραίους αγώνας των προγόνων μας και δεν θα επαναπαυθώμεν εστεμμένοι με τας δάφνας εκείνων. Όχι! Θέλομεν οι ίδιοι ανδραγαθήματα. Θα υπερπηδήσωμεν τα αιματοβαθή όρια της Γερμανικής εξαπλώσεως, μετά ζήλου δε και αυταπαρνήσεως εργαζόμενοι θα επανίδωμεν την Κρήτην μας ελευθέραν.

Θα δράξωμεν το σπαθί και το τουφέκι ψάλλοντες την αρμονικήν και γλυκειάν στροφήν του εθνεγέρτου ποιητού Ρήγα Φεραίου: «Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή». Με την βοήθειαν του Θεού και τον πατριωτισμόν του Κρητικού Λαού, ριπτόμεθα εις τον υπέρ πάντων αγώνα.

Εν Χανίοις τη 15η Ιουνίου 1941

Υπογραφαί της οργανωτικής Επιτροπής

Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, ΙΩ. ΠΑΪΖΗΣ, ΙΩ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Α.
ΠΟΛΕΝΤΑΣ

- Η οργανωτική αυτή επιτροπή συνέταξε επίσης και τον όρκο με τον οποίο θα ορκιζόταν κάθε μέλος της οργανώσεως: «Ορκίζομαι εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος, να πολεμήσω τον αισχρόν κατακτητήν μέχρι θανάτου, υπό την καθοδήγησιν της Ανωτάτης Επιτρο-

πής Αγώνος Κρήτης, και να μην αποκαλύψω ποτέ την οργάνωσιν εις οποιανδήποτε ανάγκη κι αν ευρεθώ».

- Επίσης συνέστησαν και το Καταστατικό της Οργάνωσης με εκπρόσωπο κάθε νομού και χωρίς Πρόεδρο. Ο Ανδρέας Πολέντας ορίστηκε να είναι Γεν. Γραμματέας της Οργάνωσης, χωρίς ψήφο. Για τον Νομό Χανίων ανέλαβε ο γιατρός Ι. Παίζης, για τον Νομό Ρεθύμνου ο Αντισυνταγματάρχης εν π.δ. Ανδρέας Παπαδάκης, για τον Νομό Ηρακλείου ο δικηγόρος και τέως Γενικός Διοικητής Κρήτης, Τίτος Γεωργιάδης και τέλος για τον Νομό Λασιθίου ο δικηγόρος Ιωάννης Ιωαννίδης (Αδελφό του Εμμανουήλ Ιωαννίδη, υπάλληλου του Εφετείου Κρήτης, κατοίκου Χανίων, που με κίνδυνο προσωπικό και με την πρόφαση ότι θα επισκεπτόταν τους ασθενείς γονείς του στο Λασίθι, πήρε άδεια μετακινήσεως από τις δυνάμεις κατοχής και έφερε σε επαφή την Επιτροπή της 7 Ιουνίου με τον δικηγόρο αδελφό του).

Η οργάνωση σύντομα προσέγγισε πολλά στελέχη στρατιωτικούς και μη, μεταξύ αυτών ήταν και ο πτέρραρχος, Εμμανουήλ Π. Κελαϊδής, τότε Αντισμήναρχος, που δεν είχε προλάβει ακόμη να αναχωρήσει για το

Κάιρο, ο αείμνηστος μετέπειτα Επιθεωρητής, ο καθηγητής Μιχάλης Ανδρέα Μποτωνάκης, γιος του δασκάλου από τα Μεγάλα Χωράφια Ανδρέα Μποτωνάκη και άλλοι πολλοί. Στο σπίτι του δασκάλου Ανδρέα Μποτωνάκη και με πρωτοβουλία του γιου του Μιχάλη στα Μεγάλα Χωράφια έγινε το 1943 σύσκεψη της Ε.Ο.Κ. με τους Άγγλους συνδέσμους με κίνδυνο ζωής όλων τους. Η ανωτάτη Επιτροπή Αγώνα Κρήτης (Α.Ε.Α.Κ.) στα μέσα του 1943, μετονομάστηκε σε Εθνική Οργάνωση Κρήτης (Ε.Ο.Κ.), όταν εμφανίστηκε και στην Κρήτη το Ε.Α.Μ. του Κ.Κ.Ε. και διοικείται από τους:

1. Ιωάννη Μ. Παΐζη, ιατρό για τον Νομό Χανίων
2. Ανδρέας Ι. Παπαδάκη, αντισυνταγματάρχη σε πολεμική διαθεσιμότητα (π.δ.) για τον Νομό Ρεθύμνου.
3. Τίτο Γεωργιάδη, δικηγόρο, για τον Νομό Ηρακλείου.
4. Ιωάννη Ιωαννίδη, δικηγόρο, για τον Νομό Λασιθίου.
5. Αριστομένη Καρακουλάκη, πρόεδρο Εφετών Κρήτης και
6. Ανδρέα Πολέντα, γραμματέα της Οργάνωσης και της Επιτροπής.

